

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2022

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

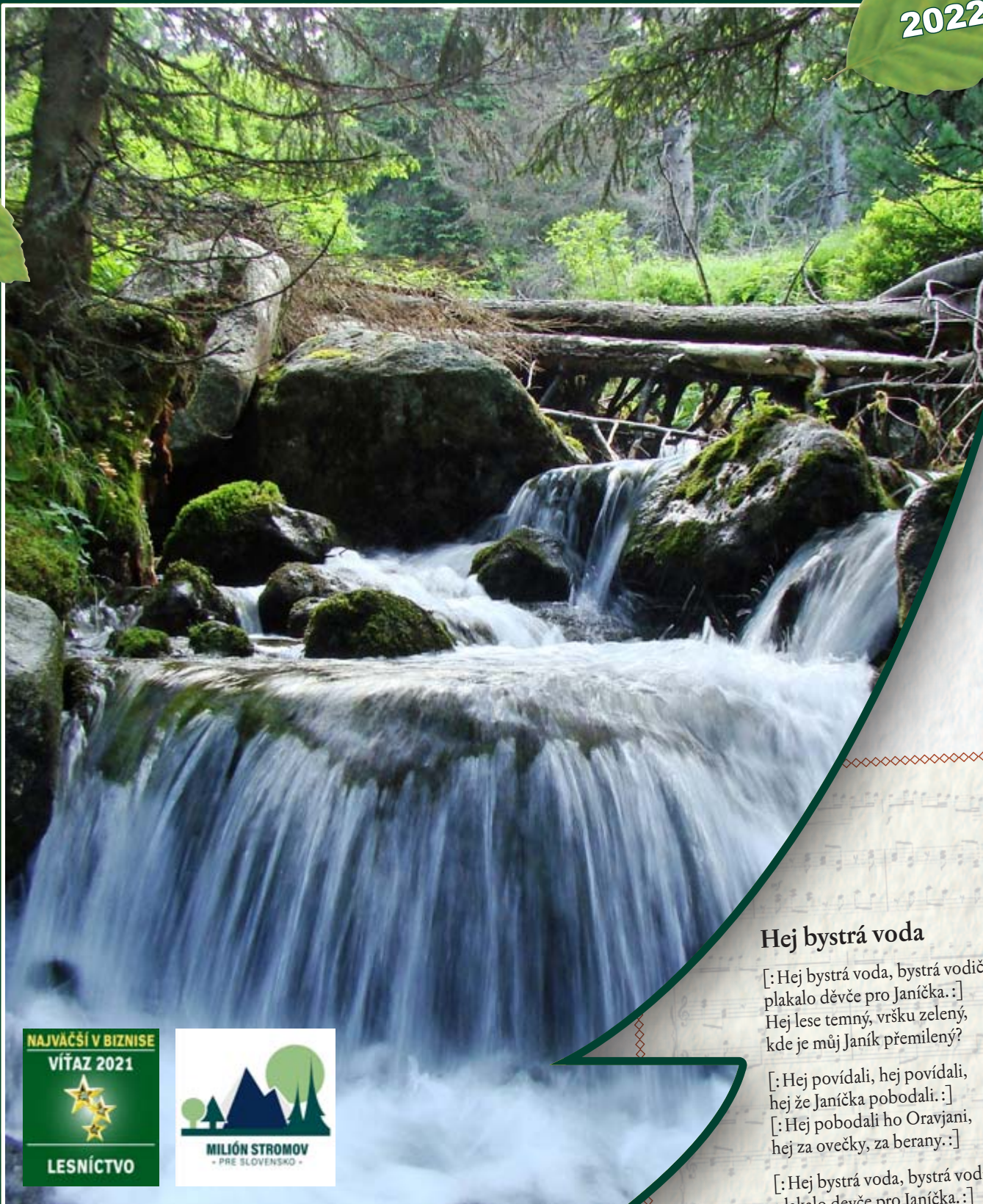
VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

Hej bystrá voda

[: Hej bystrá voda, bystrá vodička,
plakalo děvče pro Janíčka. :]
Hej lese temný, vršku zelený,
kde ží můj Janík přemilený?

[: Hej povídali, hej povídali,
hej že Janíčka pobodali. :]
[: Hej pobodali ho Oravjani,
hej za ovečky, za berany. :]

[: Hej bystrá voda, bystrá vodička,
plakalo děvče pro Janíčka. :]
[: Hej u té zadní oravské steny
leží Janíček zahušený. :]

Ľudia pre lesy, lesy pre ľudí

4. Dozorná rada štátneho podniku LESY SR má nových členov

Dňa 10.3.2022 zverejnilo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR na základe ustanovenia § 19a zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov výsledky výberových konaní na členov Dozornej rady štátneho podniku LESY SR.

5. Technika v LESOCH SR

LESY SR, š.p., začali využívať viacúčelové stroje na ťažbu dreva – tri kusy harvesterov: veľký JD1270D s rokom výroby (rv) 2005, stredný JD1070D rv 2006, malý HRT JD770D rv 2008. Momentálne z harvesterov plne využívame malý harvester na VŤ, veľký a stredný v prípade potreby.

6. Lesníci na lyžiach sa opäť postavili na štart

Po dvojročnej pauze sa lesníci opäť postavili na štart Venerovského memoriálu, ktorý 12. a 13. marca 2022 preveril nielen ich kondíciu, ale i presnú mušku. Dejiskom 56. ročníka Majstrovstiev lesníkov SR v lyžovaní s medzinárodnou účasťou bola tentokrát Monkova dolina v Ždiari. Sily si prišlo zmerať 64 mužov a 10 žien.

8. Pripomenuli sme si výročie pádu lavín v Rybô, aj v Kulichovej doline. Nezabúdame na tých, ktorí zahynuli v lese

Štátni lesníci si pravidelne pripomínajú obeť lavínových nešťastí, ktoré patria k najtragickejším na Slovensku. Uplynulo už 98 rokov od pádu lavíny nad osadou Rybô, čo je najvyššie položená osada Starých Hôr v okrese Banská Bystrica.

10. LESY v objatí ohňa

Prevenca je najúčinnější nástroj v boji proti lesným požiarom. Tento rok žiaľ už aj v rámci nášho podniku máme za sebou viacero požiarov. Tým najväčším je pozemný požiar z 14.3.2022, ktorý na 70% poškodil lesy na ploche 6,661 ha.

11. LESY SR a sociálne siete v roku 2021

O lesníctve sa zvykne hovoriť ako o veľmi konzervatívnom odvetví, do ktorého novinky prenikajú len veľmi ťažko. Iste, vyplýva to z povahy jeho činnosti a v mnohom je toto tvrdenie aj pravdivé. Výnimkou sú však určite napríklad sociálne siete, na ktorých je štátny podnik LESY Slovenskej republiky pomerne aktívny a na prelome rokov 2021 a 2022 zaznamenal v tomto smere aj viacero významných míľnikov.

12. Lesník – múzejník

Po dlhšom období sme opäť oprášili rubriku Lesy a ľudia a v nej Vám predstavujeme nášho kolegu, ktoré ste mali možnosť vidieť v Lesníckom a drevárskom múzeu vo Zvolene.

14. LS Duchonka

Lesná správa Duchonka je najjužnejšou a jednou z ôsmich LS organizačnej zložky OZ Považie. Severná časť územia LS je historicky spätá s ťažbou zlata (obec Zlatníky). Súčasťou obce je osada Kulháň s 400-600 ročnými dubmi.

16. Medvede sa prebúdajú a zaznamenali sme aj útok na horára

V súvislosti s príchodom teplejšieho počasia sa pomaly začínajú prebúdať aj naše najväčšie šelmy. Tretieho marca sme zaznamenali útok medveďa na horára, ktorý vykonával bežnú činnosť v lese.

17. Horšianska dolina

V lesoturistickom okienku si viac predstavíme ďalšie, z viac či menej známych lesných zákutí, ktoré je príjemným a nenáročným turistickým cieľom neďaleko Levíc.

18. Hadí jed v našich lesoch

Zvyšujúce sa teploty podnecujú k aktivite nielen pravých a nepravých zimných spáčov, ale tiež stvorenia, bez ktorých prítomnosti by sme si viacerí vedeli lepšie vychutnať pobyt v prírode. Však priznajme si, komu je príjemné, ak mu pri vychutnávaní si desiaty na rúbanisku robí spoločnosť beznohý šupinatý tvor.

Krásne jarné počasie vnáša aspoň kúsok pozitívnej energie, svetlý moment v čase medzi doznievajúcou reorganizáciou a nadchádzajúcou reformou národných parkov. Delimitácie majetku štátu a tiež majetku štátneho podniku, presun časti našich zamestnancov na „druhú stranu“ v konečnom dôsledku znamená zabezpečenie väčšiny potrebnej agendy práve prostredníctvom zamestnancov štátneho podniku. To si vyžaduje od mnohých našich kolegov takpovediac nadľudské výkony, o čom svedčia aj v mnohých prípadoch prekvapené výrazy protistrany. Veď sa práve dozvedajú krutú pravdu o tom, čo ich čaká; že už to nie je o fotoaparát a bonzovanie, ale o tvrdej drine. To, že žiadaný majetok bol nadobudnutý práve zo zatracovanej ťažby dreva neadí, veď ako sa povie v tvrdom biznise: „Peniaze nie sú dobré, ani zlé, ani čisté či špinavé. Sú to stále len peniaze a účel svätí prostriedky.“

Ťažká doba prináša aj ťažké rozhodnutia. To, aké ovocie toto enormné pracovné vyťaženie štátnych lesníkov a hlavne ústretovosť zo strany štátneho podniku prinesie, je nateraz otázne. Jedno je však isté. Časť našich zamestnancov už nebude musieť mať svoj chlieb krytý predajom vyťaženého dreva. Krídla nad ich živobytím preberá štát z daní nás všetkých. Hoci doslovne povedané aj naďalej ich bude živiť to, z čoho žili doraz.

V lesníckych žilách stále bude putovať lesnícka krv. Skutočný lesník či prší, sneží alebo svieti slnko neobráti svoj hubertus, zelený, nový, či obnosený s kdejakou dierkou stále pripomínajúci lesy, o ktoré sa stará. Je v podstate jedno, či už bude pracovať v štátnom podniku, v lesníckych inštitúciách alebo či ho život zaveje a stanoví za súčasť národných parkov. Putá vytvorené storočiami lásky k lesom a priateľstiev v cechu lesníckom však aj napriek takýmto rozhodnutiam ostávajú pevné.

Niekedy je možno treba sa trochu nad všetko povzniesť, i keď sa to ľahšie povie, ako urobí. Veď najdôležitejšie sú možnosť žiť a byť zdravý. Pandémia COVIDU pomaly odchádza a po nej sa opäť budeme môcť normálne stretávať a utužovať pracovné vzťahy a lásku k lesom.

Veď pokým nejde o život, ide o ...

LESU ZDAR!

Anna Sliacka

20. Čaro čarovníkov

Netypické útvary, alebo dokonca zmenšené kópie drevín vyskytujúce sa vyššie nad zemou, ktoré vznikli ako dôkaz prítomnosti húb, alebo hrdz. Aj tak by sa jednoducho dali popísať čarovníky, ktoré milovníkom drevín dokážu vyčariť úsmev na tvári.

21. Lesy a lesníctvo Srbska

Lesníctvo v Srbsku má naozaj svoje pevné miesto, čo srbskí lesníci patrične predstavili aj na výstave One with nature, kam svoju expozíciu priviezli až na šiestich kamiónoch. Aké je teda lesy a lesníctvo tejto zaujímavej krajiny?

22. Odborné zbierky Lesníckeho odboru akadémie

Skúsme si aspoň v skratke predstaviť to, čo nadšený študent prípadne vedecký pracovník môže objaviť v odborných zbierkach predmetnej akadémie a čo sa v nich nachádzalo okolo roku 1896.

20

25

24. Lesnícke osobnosti

V tomto čísle nášho časopisu Vás prevedieme biografickými zaujímavosťami životov Ing. Fridricha Grünwalda a akademika Jozefa Szabóa.

25. Valné zhromaždenie EUSTAFOR-u

Dňa 09. 03. 2022 sa hybridnou formou (v Bruseli aj online) konalo ďalšie výročné valné zhromaždenie Európskej asociácie štátnych lesov (EUSTAFOR). Ide o organizáciu, ktorá združuje štátne lesné podniky, resp. ďalšie organizácie spravujúce lesy vo vlastníctve štátu v európskych krajinách a ktorá má v súčasnosti celkovo 36 členov z 25 európskych krajín, pričom v prípade 11 členov ide o tzv. pridružených členov bez hlasovacích práv. Štátny podnik LESY SR je riadnym členom EUSTAFOR-u so všetkými právami.

25. Metodická príručka pre vedúcich krúžkov mladých priateľov prírody a poľovníctva

Našu horársku knižnicu v tomto mesiaci rozšírila nová metodická príručka, ktorú pravdepodobne využijú viacerí kolegovia, ktorí svoj voľný čas venujú najmä práci s deťmi a mládežou.

26. Čistý revír = čistá príroda

Slovenská poľovnícka komora a televízna relácia HALALI vyhlásili už štvrtý ročník projektu Čistý revír = čistá príroda. Ten štartuje vždy prvého februára daného roka a trvá do jeho posledného dňa. O úspešnosti predchádzajúcich ročníkov svedčí až 580 ton vyzbieraného odpadu.

28. Drevo prosiace o dotyk

V tomto čísle si predstavíme umelca, ktorého špecialitou je zákazková drevorezba v tradičnom európskom štýle. Jeho jedinečné ručné rezbárske práce sú krásnym doplnkom súkromných rezidencií, kostolov, škôl, inštitúcií a akýchkoľvek miest, ktoré potrebujú originálne umenie. Okrem vyrezávaných sôch vytvára Fred Zavadil aj architektonické drevorezby.

28

Dozorná rada štátneho podniku LESY SR má nových členov

Dňa 4. marca 2022 vydalo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky informácie k výberovému konaniu na funkciu predsedu a členov Dozornej rady LESY Slovenskej republiky, štátny podnik. Výberové konanie na funkciu predsedu dozornej rady LESY Slovenskej republiky, štátny podnik sa uskutočnilo 8.3.2022 o 09.30 hod. a na funkciu člena dozornej rady LESY Slovenskej republiky, štátny podnik 9.3.2022 o 09.00 hod. v priestoroch Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR v Bratislave. Dňa 10.3.2022 boli MPRV SR na základe ustanovenia § 19a zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov zverejnené výsledky výberových konaní.

Výberové komisie pre zadané výberové konania mali totožné zloženie. Predsedníčkou bola Ing. Zuzana Nouzovská, generálna tajomníčka služobného úradu a členmi Ing. Tibor Jančok, poverený vykonávaním funkcie generálneho riaditeľa sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva, Ing. Andrea Nemcová Rafayová, PhD., generálna riaditeľka sekcie kontroly a obchodného dozoru, JUDr. Ľubica Turkotová, riaditeľka osobného úradu

a Jozef Minárik, zástupca zamestnancov LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

Na Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky bolo doručených päť žiadostí uchádzačov o zaradenie do výberového konania, jeden uchádzač neskôr vzal svoju žiadosť späť. Ostatní štyria prihlásení uchádzači splnili podmienky a požiadavky pre zaradenie do výberového konania, konkrétne Mgr. Ing. Štefan Čelovský; JUDr. Marek Morochovič; Ing. Milan Ovseník a Ing. Vladimír Piskun. Predseda dozornej rady štátneho podniku LESY Slovenskej republiky nebol výberovou komisiou zvolený.

Na výberové konanie na člena dozornej rady LESY SR, š.p. bolo pozvaných sedem uchádzačov, zúčastnili sa ho piati a to: Ing. Mgr. Štefan Čelovský, Prof. Ing. Ján Holécý, CSc., JUDr. Marek Morochovič, Mgr. et Mgr. Pavol Šmondrk, PhD. a Ing. Adrián Weiszler.

V rámci kritérií výberu uchádzačov sa výberová komisia dohodla a schválila, že pre úspešnosť uchádzača/kandidáta vo výberovom konaní je potrebné dosiahnuť hranicu úspešnosti minimálne 80%, čo predstavuje získať minimálne 100 bodov z celkového počtu 125 bodov. Získaný počet bol určujúcim kritériom pre stanovenie konečného poradia úspešných uchádzačov.

Výberová komisia v rámci výberového procesu uskutočneného formou osobného pohovoru s uchádzačmi overila nielen ich odborné znalosti, ale aj manažérske schopnosti a interpersonálne zručnosti, ktoré sú potrebné a nevyhnutné pre výkon funkcie člena dozornej rady LESY Slovenskej republiky, štátny podnik.

Na základe celkového hodnotenia výberovej komisie dosiahli uchádzači nasledovné bodové hodnotenie: Ing. Mgr. Štefan Čelovský spolu 39 bodov; prof. Ing. Ján Holécý, CSc. spolu 125 bodov; JUDr. Marek Morochovič spolu 121 bodov; Mgr. et Mgr. Pavol Šmondrk, PhD. spolu 61 bodov a Ing. Adrián Weiszler spolu 89 bodov z celkového počtu 125 bodov.

Výberová komisia na základe uvedených výsledkov konštatuje, že hranicu úspešnosti dosiahli len dvaja uchádzači a to: prof. Ing. Ján Holécý, CSc. a JUDr. Marek Morochovič a na základe celkových výsledkov výberového konania a určeného poradia navrhuje Ministrovi pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR vymenovať prof. Ing. Jána Holécého, CSc. a JUDr. Mareka Morochoviča za členov dozornej rady LESY Slovenskej republiky, štátny podnik so sídlom v Banskej Bystrici.

(Zdroj: tlačové správy MPRV SR)

Harvestory v LESOCH SR

LESY SR, š.p., začali využívať viacúčelové stroje na ťažbu dreva – tri kusy harvesterov: veľký JD1270D s rokom výroby (rv) 2005, stredný JD1070D rv 2006, malý HRT JD770D rv 2008. Momentálne z hrt plne využívame malý hrt na VĽ, veľký a stredný v prípade potreby. Na vývoz vyťaženej hmoty sa využívalo päť vývozných kolesových súprav, z toho jeden kus JD1110D s rv 2005 a štyri kusy menších JD810D s rv 2006 až 2008. V súčasnej dobe tieto stroje HRT aj VS sa snažíme udržať v prevádzkyschopnom stave.

LESY SR, š.p., od júna 2021 disponujú tromi novými viacúčelovými strojmi. Ide o dva stredne veľké harvestory John Deere 1170G vo verzii 8WD, vybavené hlaviceou JD H 424, s úrezom 620 mm, plus o jeden kus VS John Deere 1210 G vo verzii 8WD. Jedná sa o osemkolesovú techniku. Vznetový motor spĺňa emisnú normu Stage V. Stroje sú vybavené hydraulickými rukami s IBC, čiže s inteligentným ovládaním. Ergonomické hladiská a bezpečnosť obsluhy sú splnené vďaka bezpečnostnej kabíne s otáčaním

a niveláciou, ktorá spĺňa podmienky ROPS/FOPS/OPS a ISO normy. Harvestory sú vybavené centrálnym integrovaným meracím kontrolným a riadiacim systémom zabezpečujúcim nastavenie a kontrolu všetkých funkcií stroja, vrátane prenosu dát o vykonanej ťažbe dreva. Stroje disponujú nízkotlakovými pneumatikami so šírkou 710 mm, čím výrazne znižujú tlak na pôdu a koreňový systém. V prípadoch, keď sa prevádzkujú v rozmočenom či nespevnom podloží, akým je fľyš alebo rašelina, využíva sa možnosť nasadenia koleso – pásov, ktorými sú vybavené.

V pláne nákupu strojov a strojných zariadení pre rok 2022 sa mimo iného uvažuje aj nákupe ďalších viacúčelových strojov – harvesterov a vývozných súprav. Pre skvalitnenie výkonu výchovných ťažieb, či jemných zásahov s hospodárením spôsobom PBHL sa bude obstarávať jeden kus ľahkého harvesteru 4x4 a ku nemu jedna adekvátna ľahšia VS. Pre spracovávanie kalamitnej a obnovnej ťažby sa flotila doplní o jeden ďalší stredne ťažký HRT. Obmena VS sa plánuje v počte tri kusy.

Požiadavka OZ na rok 2022 na hrt technológiu je v rámci LSR o výške 86.000 m³. Najviac majú v pláne na OZ Karpaty 60.000 m³ a Horehronie 10.000 m³. Ďalej Podunajsko, Považie a Vihorlat po 2.400 m³, Sever 3.700 m³, Tatry 1.500, Poľana 3.200 m³ a Trábeč 400 m³. Z uvedeného množstva uvažujeme vlastnými kapacitami spracovať 90% požiadavky. V prípade, že kapacity OZLT nebudú v roku 2022 postačovať, bude nutné využiť externých dodávateľov služieb a to zrejme formou DNS prostredníctvom OZLT. Pri technológiách, ktoré OZLT nemá k dispozícii (highlander, trakčný navijak) bude nutné tiež požiadať o službu externistov.

Momentálne z piatich harvesterov sú v prevádzke štyri. Dva stredne ťažké JD1170G sú nasadené v ťažbe na OZ Karpaty na Záhorí na LS Malacky a Šaštín. Stredný JD1070D vykonáva výchovnú ťažbu na Podunajsku na LS Čífare a Pukanec. Malý JD770D robí VĽ na OZ Horehronie, LS Krám. Hrt JD1170 plánujeme v mesiaci február nasadiť na OZ Horehronie, LS Beňuš na spracovanie kalamity.

Ing. Milan Pápeš

Lesníci na lyžiach sa opäť postavili na štart

Po dvojročnej pauze sa lesníci opäť postavili na štart Venerovského memoriálu, ktorý 12. a 13. marca 2022 preveril nielen ich kondíciu, ale i presnú mušku. Dejiskom 56. ročníka Majstrovstiev lesníkov SR v lyžovaní s medzinárodnou účasťou bola tentokrát Monkova dolina v Ždiari. Sily si prišlo zmerať 64 mužov a 10 žien.

Pretekom dala dva roky po sebe stopku nepriaznivá epidemiologická situácia, o ktorú sa postarala celosvetová pandémia koronavírusu. Po uvoľnení opatrení sa Štátne lesy TANAP-u rozhodli memoriál zorganizovať. „Ide o posledný ročník tohto významného lesníckeho športového podujatia s dlhoročnou tradíciou v réžii Štátnych lesov TANAP-u, ktoré by mali ako právny subjekt po viac ako 27 rokoch k 1. aprílu 2022 zaniknúť a zlúčiť sa s budúcou Správou TANAP-u. Verím, že náš nástupca bude pokračovať v organizovaní ďalších ročníkov Venerovského memoriálu – a to nielen za účelom prezentácie lyžiarskych kvalít svojich zamestnancov – lesníkov, ale aj pre zachovanie stále živého odkazu Slovenského národného povstania,“ uviedol riaditeľ Štátnych lesov TANAP-u Ján Marhefka, ktorý je zároveň aj predsedom organizačného výboru podujatia.

Tento rok sa dejisko Venerovského memoriálu presunulo zo športového areálu FIS na Štrbskom Plese, ktorý v posledných rokoch už tradične hostil toto podujatie, pod končiare Belianskych Tatier. Nádherným

bezoblačným počasím pretekárov privítala Monkova dolina v Ždiari. Oficiálny slávnostný otvárací ceremoniál, ktorý odštartoval toto podujatie sa uskutočnil 12. marca o 8.30 hodine pred hotelom Magura, hoci pretekári si mohli čaro tejto tatranskej doliny vychutnávať už od piatkového poobedia popri tom, ako skúmali terénne nerovnosti bežkárskych tratí. Hneď po ňom prišiel na rad beh na lyžiach so strelbou zo vzduchovky, na ktorý sa tentokrát postavili ako prví mužskí zástupcovia. Tí pretekali v piatich kategóriách, kým ženy mali zastúpenie len v dvoch. Na druhý deň pretekárov čakal obrovský slalom a popoludní vyhlásenie výsledkov. Na štart pretekov sa okrem lesníkov zo Slovenska postavili aj ich kolegovia z Českej republiky a Maďarska. Uzávierka prihlášok bola stanovená do 25. februára 2022.

Prvý deň v disciplíne beh na lyžiach so strelbou sa na prvých troch priečkach v rámci jednotlivých kategórií umiestnilo až šesť zamestnancov štátneho podniku LESY SR. V kategórii M2 tretie miesto obsadil Marek Tabernaus, v kategórii M3 na prvom mieste dobehol Ľubomír Machyniak a na treťom mieste Ľuboš Lonský. Kategóriu M4 suverénne ovládol Dušan Gerek. Medzi ženami sa v kategórii Ž1 darilo Andrei Machyniakovej, ktorú predbehla len jedna pretekárka a v kategórii Ž2 nášmu podniku ale predovšetkým sebe zabezpečila tretie miesto Jozefína Kučeríková.

Druhý deň sa niesol v duchu obrovského slalomu, kde sa najlepší čas získaval súčtom

dvoch jazd. Kým prvý deň na štart nastúpili ako prví muži, druhý deň prenechali prvenstvo krajšej polovičke tejto športovo lesníckej výpravy.

Každý Venerovského memoriál si odnáša nejaký prívlastok, ktorý sa v jeho priebehu vytvorí ako koluje medzi pretekármi. Tento ročník si budeme pamätať ako ten s obrovským slalom na krátkom svahu. Tu sme pódiové umiestnenie až deväťkrát korunovali prívlastkom zamestnanca štátneho podniku LESY SR. Práve ten najlepšie zvládla spomedzi žien v kategórii M1 Andrea Machyniaková, ktorá zdolala svoju súperku a v poslednej ženskej kategórii Ž2 sa úspešne prezentovala Janka Jagerčíková.

Najlepším časom si prvenstvo v kategórii M1 zabezpečil Matej Zemančík, kým v kategórii M2 obsadil tretiu priečku Marek Tabernaus. V kategórii M3 naši kolegovia svojim súperom doslova vypálili rybník, keď prvú priečku obsadil Marek Krajčo, za ním sa umiestnil František Dolník a tretie miesto obsadil Ľubomír Machyniak. Silná zostava obsadila aj pódium v kategórii M4, kde druhú priečku vybojoval Marián Jagerčík a hneď za ním sa umiestnil Dušan Gerek.

Vítazom dvojkombinácie a titul Majster lesník Slovenska si odniesol náš kolega Ľubomír Machyniak a zároveň Majsterkou lesníckou Slovenska sa stala Andrea Machyniaková. Ocenenia si zabezpečili za zisk najväčšieho počtu bodov v oboch disciplínach. Tých najlepších z jednotlivých kategórií si môžete pozrieť v priloženej tabuľke.

Preteky sú pamiatkou na Dimitrija Venerovského, ktorý pracoval ako lesný inžinier a taxátor v oblasti Tatier na vtedajšom riaditeľstve štátnych lesov v Liptovskom Hrádku. Zahynul počas Slovenského národného povstania pri Podsucej nad Ružomberkom.

Hlavným organizátorom podujatia sú Štátne lesy TANAP-u. Záštitu nad ním prevzal minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR spoločne s predsedníčkou Odporového zväzu DREVO, LESY, VODA. (zdroj časti informácií ŠL TANAPu)

-a5-

M1		
1.	Michal Jurčo	ŠL TANAPu Tatranská L.
2.	Martin Bartík	Slovwood Ružomberok
3.	Matej Zemančík	LESY SR, š.p.
M2		
1.	Marek Hudáček	ŠL TANAPu Tatranská L.
2.	Marek Tabernaus	LESY SR, š.p.
3.	Andrej Petko	Euroforest s.r.o. Zvolen
M3		
1.	Ľubomír Machyniak	LESY SR, š.p.
2.	Ľuboš Fabian	ŠL TANAPu Tatranská L.
3.	Ladislav Vajčík	LESY SR, š.p.
M4		
1.	Dušan Gerek	LESY SR, š.p.
2.	Vladimír Rusnák	ŠL TANAPu Tatranská L.
3.	Petr Mencák	LESY České republiky
M5		
1.	Pavol Dvorščák	Klub lesníkov-lyžiarov SR
2.	Saling Peter	ŠL TANAPu Tatranská L.
Ž1		
1.	Andrea Machyniaková	LESY SR, š.p.
2.	Jana Tomalová	ŠL TANAPu Tatranská L.
Ž2		
1.	Katarína Štrelcová	TU Zvolen
2.	Jana Herchlová	OPLS Vyšný Medzev
3.	Jozefína Kučeriková	LESY SR, š.p.

Pripomenuli sme si výročie pádu lavín v Rybô, aj v Kulichovej doline. Nezabúdame na tých, ktorí zahynuli v lese

Začiatkom februára uplynulo 98 rokov od najtragickejšej lavíny na Slovensku

Štátni lesníci si pravidelne pripomínajú obeť lavínových nešťastí, ktoré patria k najtragickejším na Slovensku. Tento rok uplynulo už 98 rokov od pádu lavíny nad osadou Rybô, čo je najvyššie položená osada Starých Hôr v okrese Banská Bystrica.

Z juhovýchodných svahov Krížnej (1.574 m n. m.) vo Veľkej Fatre sa 6.2.1924 uvoľnila veľká masa snehu. Podľa dobových záznamov vtedy napadlo veľké množstvo snehu a fúkal vietor so silou víchrice. Masa snehu v lavíne mala objem 600 tisíc ton. Celková dĺžka lavíniska bola 2,5 km, preknaný výškový rozdiel 760 metrov, objem strhnutého snehu predstavoval 2,4 milióna m³. Výška snehovej haldy dosiahla neuveriteľných 35 metrov, čo si dnes už ani nevieme predstaviť. Sneh vydržal až do konca leta nasledujúceho roka.

Lavína zasypala 22 ľudí, iba štyria z nich prežili. Z osemnástich obetí bolo 15 detí. Na záchranných prácach sa v tom čase zúčastnilo 250 ľudí. Obete pochovali na

cintoríne v Starých Horách, tabuľa s ich menami spolu s krížom je osadená nad osadou Rybô.

Ľudia z osady Rybô väčšinou pracovali ako lesní robotníci. Akoby zázrakom prežil Benjamín Strmeň. Zachránila ho drevená kolíska, na ktorú spadla časť šindľovej strechy a vytvorila sa tak vzduchová bublina. Beňo Strmeň pracoval celý život v lese a bol vášnivým bežkárom do vysokého veku. Skonal vo veku 98 rokov koncom minulého roka.

Prvotnú príčinu tejto lavínovej tragédie treba hľadať najmä v neprimeranom odlesňovaní. Ľudia žijúci v tejto lokalite pri snahe rozšíriť pasienky pre svoj dobytok v tých rokoch vyrúbali lesy a strmé svahy pod Krížnou zostali holé, zarastené iba trávou. Drsnosť povrchu sa tým výrazne znížila a vzniknuté pasienky nedokázali efektívne zadržať masu snehu pri zlých snehových podmienkach. Previaty sneh na záveterných svahoch vytvoril nestabilné snehové dosky a vankúše, ktoré sú veľmi nebezpečnými lavínovými útvarmi.

Celé desiatky rokov prebiehali zalesňovacie práce v odtrhovom pásme. Štátni lesníci vykonali viaceré protilavínové opat-

renia išlo o zalesnenie Rybôvského sedla kosodrevinou šachovnicovým spôsobom, osádzali sa drevené umelé zábrany, kosodrevina sa rozrástla. Územie je dnes porastené bučinami, ako aj zmiešanými lesmi buka lesného, smreka obyčajného a jedle bielej, ktoré sú sprevádzané javorom horským, smrekovcom opadavým, jaseňom štíhlym a vrbou bielou. V súčasnosti riziko pádu lavíny tak rozsiahleho charakteru, najmä vďaka efektívnemu zalesneniu, hrozí minimálne. Skialpinisti by však pri pohybe v tomto prostredí mali sledovať aktuálne lavínové spravodajstvo, keďže pri vysokom stupni rizika sa tu sneh v podobe lavíny môže uvoľniť aj v súčasnosti.

Pietnu spomienkou, zapálenie sviečok a kladenie venca s kolegami z LS Staré Hory, OZ Poľana, snímala aj televízna kamera. Krátku reportáž o spomienke na lavínu v osade Rybô odvysielala RTVS na Dvojke v Správach z regiónov.

8.marca uplynulo 66 rokov od pádu lavíny v Kulichovej doline

Neuplynul ani mesiac, a s vencami sme sa presunuli do ďalšej doliny. Tentokrát pospomínať na udalosti, ktoré sa stali nad Dolnou Lehotou v okrese Brezno. Uctiť pamiatku zosnulých si prišli kolegovia z Generálneho riaditeľstva, ale aj OZ Horehronie. V podmienkach, kedy ešte za oknami panovala zima a vietor, sa na tvár miesta pozrel aj televízny štáb relácie HALALI.

Začiatkom marca totiž uplynulo 66 rokov odvtedy, čo padla ďalšia tragická lavína v Kulichovej doline. Ničivá masa snehu pochovala 16 ľudí, ktorí pracovali ako lesní robotníci.

Čo sa vtedy stalo? Presne 8.3.1956 spadla z juhovýchodných svahov Žiarskej hole (1840 m n. m.) obrovská masa snehu zmiešaná so skalami a polámanými stromami. Zmietla so sebou aj drevenú chatu, kde boli prevažne lesní robotníci a kuchárky. Z 19 ľudí prežili len traja. Pre štátny podnik

ide o najväčšiu tragédiu. Jedného robotníka vyhodila z domu tlaková vlna približne 200 metrov. To ho zachránilo pred zasypáním, aj keď ťažko zranený, dokázal sa dostať do civilizácie a privolať pomoc.

Podľa informácií Horskej záchrannej služby, Strediska lavínovej prevencie, výška lavínového nánosu v miestach, kde sa pátralo po zasypáných, sa pohybovala od dvoch do sedem metrov. Sneh bol premiešaný množstvom mohutných stromov, konárov, kameňov a hliny. Z týchto dôvodov, a vzhľadom na veľký počet ľudí, ktorí boli hneď po začiatku záchrannej akcie k dispozícii, bol nános prekopávaný systémom pozdĺžnych a priečných chodieb. Osem dní pred nešťastím nepretržite snežilo a fúkal silný, nárazový, severozápadný vietor často o sile víchrice. Sila vetra a sneženia vyvrcholili v deň katastrofy, kde svah so sklonom 32° nemohol udržať už asi 2 m vysokú vrstvu nového snehu na tvrdom podklade.

Lavína vo svojej dráhe 25 hektárov (asi 5000 m³) zničila pás listnatého a ihličnatého lesa vo veku 100 až 150 rokov. Organizácia záchraných prác bola výnimočná. Na lavínisku najskôr pracovalo približne 500 ľudí, najmä miestnych obyvateľov, príslušníkov bezpečnosti, armády a Horskej služby. Záchranne a transportné práce, na ktorých sa zúčastnilo spolu až 800 ľudí, trvali niekoľko týždňov. Rýchlosť lavíny sa odhadovala na 250 km/hodinu, trvala len 90 sekúnd.

Táto tragédia dodnes patrí k najväčším svojho druhu v slovenských horách. Deväť obetí bolo z Pohorelej a sedem z Telgártu. Najstarší Jozef Terek mal 52 rokov a najmladší Jozef Birka práve dovŕšil 24 rokov. Po šestnástich obetiach ostalo osem vdov a pätnásť polosirôt.

Miesto nešťastia pripomína pamätník. Dostanete sa tam po turistickej značke z Dolnej Lehoty krásnou Vajskovskou dolinou.

Mgr. Marína Debnárová

LESY v objatí ohňa

Prevenčia je najúčinnjší nástroj v boji proti lesným požiarom. Nezodpovednosť jednotlivcov, alebo precenenie vlastných síl, či prístup spôsobom „mne sa to nemôže stať“, má za následok prevažnú časť požiarov, ktoré v posledných rokoch poškodili tiež majetok nášho podniku. Antropogénny činiteľ je vo väčšine prípadov zjavný i keď konkrétnu osobu je mnohokrát ťažké identifikovať. V každom prípade, z hľadiska požiarnej prevencie je najlepší ten požiar, ktorý nikdy nevypukne.

„S príchodom jari a slnečného počasia sa aj tento rok čoraz častejšie stretávame s údržbou záhrad, dvorov a okolia po uplynulej zime, ktorá je spojená s vypalovaním porastov bylín, kríkov a stromov. V mnohých prípadoch sa končí toto vypalovanie zásahom hasičov. Najmä obdobie dlhotrvajúceho sucha a teplého počasia je z hľadiska ochrany pred požiarimi kritické a je považované za čas zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiarov.

Na zabezpečenie úloh súvisiacich s ochranou lesov pred požiarimi vyplývajúcich zo zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov a vyhlášky č. 121/2002 Z. z. o požiarnej prevencii v znení neskorších predpisov, je potrebné aj v roku 2022 realizovať opatrenia vyplývajúce z predpisov na ochranu lesov pred požiarimi,“ informuje Monika Mastišová, Oddelenie protipožiarnej kontrol, Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

„V rámci štátneho podniku by sa požiarovosť dala zhrnúť prostredníctvom na-

sledujúcich nižšie uvedených grafických vyobrazení. Tento rok žiaľ už aj v rámci nášho podniku máme za sebou viacero požiarov. Tým najväčším je pozemný požiar zo 14.3.2022, ktorý na 70% poškodil plochu 6,661 ha. Na zvládnutie a úplné uhasenie požiaru bolo potrebných 23 hodín a zúčastnilo sa ho 53 osôb, z nich 39 dobrovoľných a profesionálnych hasičov a 14 zamestnancov štátneho podniku LESY SR organizačnej zložky OZ Poľana, v ktorého pôsobnosti predmetný požiar vznikol.

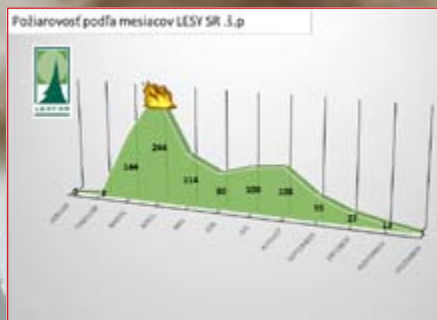
Príčinou požiaru na Lesnej správe Víglaš, lesnom obvode Boky v katastrálnom území Slatinské Lazy, ktorý zasiahol celkovo deväť porastov vo veku 120 rokov s rubnou dobou 110 rokov a s prevládajúcim drevinovým zložením BC, BK, DZ, JS, SC, JH, SM, LM, BR, bolo spaľovanie zvyškov v záhrade súkromnou osobou.

Aj touto formou by som chcel poprosiť zamestnancov štátneho podniku LESY SR, š.p. aby šírili osvetu medzi obyvateľmi na území v pôsobnosti ich organizačných

zložiek. Pretože neodborná manipulácia s ohňom v kombinácii s lesným prostredím môže napáchať veľké škody na majetku, ale tiež na živote lesnej zveri a v neposlednom rade ľudských životoch“, upozorňuje na problematiku protipožiarnej prevencie Marián Jagerčík referent bezpečnostno-technickej služby a požiarnej ochrany LESOV SR.

Dokumentácia požiaru i samotného požiariska je dôležitou úlohou, nielen pri vyčíslňovaní dôsledkov, ale tiež pre získanie materiálov, ktoré samé o sebe sú vhodným nástrojom na prezentovanie skutočnej sily lesných požiarov. Za fotografie z miesta činu ďakujeme Ing. Martinovi Žilkovi a touto cestou vyslovujeme tiež veľké ĎAKUJEME všetkým zamestnancom nášho podniku, ktorí bránili naše lesy proti tomuto ničivému živlu v spolupráci s tými, pre ktorých je boj s požiarimi prácou, ale tiež poslaním. Vám všetkým patrí ešte raz obrovské lesnícke ďakujeme.

-as-

LESY SR a sociálne siete v roku 2021

O lesníctve sa zvykne hovoriť ako o veľmi konzervatívnom odvetví, do ktorého novinky prenikajú len veľmi ťažko. Iste, vyplýva to z povahy jeho činnosti a v mnohom je toto tvrdenie aj pravdivé. Výnimkou sú však určite napríklad sociálne siete, na ktorých je štátny podnik LESY Slovenskej republiky pomerne aktívny a na prelome rokov 2021 a 2022 zaznamenal v tomto smere aj viacero významných míľnikov.

YouTube kanál LESY SR

Je dôležitým komunikačným nástrojom, ktorý prostredníctvom videí informuje verejnosť o dianí a projektoch štátneho podniku. Sú tu pridávané napríklad reportážne videá z dielne tvorcov lesnícko-poľovníckej relácie Halali, propagačné videá jednotlivých aktuálne prebiehajúcich europrojektov, do ktorých je podnik zapojený, ale aj videá vytvorené odborom komunikácie LSR.

Počas roka 2021 na YouTube kanál LESY SR pribudlo celkovo 44 nových videí. Podľa počtu zhlíadnutí najúspešnejšími z nich boli:

1. LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

(propagačné video vytvorené odborom komunikácie LSR)

1 836 zhlíadnutí

2. Výberové konanie na riaditeľov odštepných závodov LESY SR, š. p.

(náborové video vytvorené Odborom komunikácie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR)

1 382 zhlíadnutí

3. Starostlivosť o bukové porasty, obnova bukových lesov

(reportážne video vyrobené a odvysielané v rámci relácie Halali)

1 053 zhlíadnutí

(poznámka: Počet zhlíadnutí bol aktuálny ku dňu 3.3.2022.)

Vo februári 2022 sa v rámci služby YouTube štátnemu podniku LESY SR podarilo dosiahnuť dôležitý míľnik: jeho kanál prekročil hranicu 1 500 odberateľov (k 3.3.2022 ich bolo už 1 519). Tomuto faktu sa veľmi tešíme a pre odbor komunikácie LSR je to zároveň záväzok, aby pokračoval v ďalšom rozvoji kanála a prinášal stále viac kvalitných videí najmä z vlastnej produkcie.

Facebook stránka LESY Slovenskej republiky

Pomerne veľké úspechy zaznamenal štátny podnik LESY SR aj v rámci svojej stránky LESY Slovenskej republiky na sociálnej sieti

Facebook. Začiatkom roku 2022 počet fanúšikov stránky prekročil hranicu 15 000 a aktuálne (k 3.3.2022) stránka má už 15 668 fanúšikov a 16 610 sledovateľov!

Aj skúsení marketingoví špecialisti sa zhodujú na tom, že niekedy je naozaj ťažké predvídať, ktorý príspevok na sociálnej sieti

dňa 3.3.2022 malo toto video 3 875 reakcií („Páči sa mi to“ a iné), 543 zdieľaní, 48 komentárov a celkový dosah na 314 961 používateľov Facebooku! Vďaka týmto číslam sa stalo v tom čase hádam najúspešnejším príspevkom na facebookovej stránke podniku.

Hoci sme si mysleli, že video o norikovi muránskom len tak ľahko niečo neprekona, opak bol pravdou. Na prelome januára a februára 2022 odbor komunikácie poskytol Odštepný závod lesnej techniky video zaznamenávajúce rekordnú snehovú nádielku na Kysuciach. Video nasnímal samotný zamestnanec závodu pri odhŕňaní snehu s Tatrou T 815 na lesnej ceste Harvelka (OZ Sever, LS Stará Bystrica). Krátko po zverejnení na Facebooku sa video stalo doslova virálnym a reakcie naň pribúdali raketovou rýchlosťou. K 3.3.2022 dosiahlo celkovo 11 018 reakcií („Páči sa mi to“ a ďalšie), 852 zdieľaní, 240 komentárov a malo dosah na neuveriteľných 1 396 999 používateľov Facebooku! Rozhodne ide o najúspešnejší príspevok facebookovej stránky LESY Slovenskej republiky, ktorý jej zároveň priniesol aj mnoho nových fanúšikov a sledovateľov. Prekona ho v budúcnosti niečo? Uvidíme ☺

Instagram profil lesy_slovenskej_republiky

Od 23. februára 2022 sa štátny podnik LESY Slovenskej republiky môže pochváliť aj funkčným tzv. „business“ profilom lesy_slovenskej_republiky na sociálnej sieti

Instagram. Budú naň postupne pridávané všetky zaujímavé aktuality a novinky z diania v štátnom podniku a jeho cieľom je lesníckymi témami osloviť najmä mladšiu časť populácie. Profilu už pomaly pribúdajú prvé desiatky sledovateľov a my veríme, že v budúcnosti bude minimálne tak úspešný, ako facebooková stránka LESY Slovenskej republiky. Držte mu teda palce a nezabudnite sa pridať medzi jeho sledovateľov ☺

bude medzi používateľmi úspešný a ktorý nie. Dlhodobu napríklad pozorujeme, že v prostredí LESOV SR sú príspevky s témou norika muránskeho vždy pomerne obľúbené. Určite sme však nečakali, že tu budeme mať aj jedného takého rekordéra. Krátke, minútové video od tvorcov relácie Halali o jesennej bonitácii koní a pripomenutí 70. výročia chovu koní na Muráni bolo na facebookovú stránku LESOV SR pridané v novembri 2021 a okamžite „vystrelilo“ štatistiky sledovanosti stránky nahor. Aktuálne ku

Mgr. Lucia Čekovská

Lesník – múzejník

Hoci vyrastal obklopený lesmi a horami, stať sa lesníkom pre neho nebolo úplne jednoduché. V priebehu rokov pracoval v lesníckych aj nelesníckych profesiách, ale dnes opäť „v zelenom“ sprevádza návštevníkov dejinami i aktuálnym dňom v slovenskom lesníctve. Lesník, kurátor a lektor Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene Ivan Mesároš.

1. Ivo, najprv nám prezrad' niečo o svojich lesníckych začiatkoch. Pochádzaš z lesníckej rodiny a mal si lesníctvo takpovediac «v krvi»? Bolo štúdium lesníctva pre Teba jasnou voľbou?

Dospeli mi často kládli otázku, aká sa kládne zrejme všetkým deťom: „A čím budeš, keď budeš veľký?“ „Horárom.“ Akú inú odpoveď by ste mohli čakať od malého chlapca, ktorý vyrastá na polosamote, v nádhernom prostredí obklopenom smrekovou horou, v starej horárni vzdialenej od dediny viac ako dva kilometre... Cesta zo školy mi pešo trvala vyše polhodiny. Horár – iné povolanie som v detstve azda ani nepoznal. Otec bol horár a všetci kamaráti, čo za ním k nám chodili, boli zase len a len – horári. Keď som neskôr otcovi povedal, že chcem ísť na lesnícku, nevedel to prežiť. Štyri roky so mnou urputne bojoval a presviedčal ma, aby som si našiel nejakú inú školu. Akúkoľvek inú. Veľmi si želal, aby som si našiel nejaké iné, ľahšie remeslo. Po štyroch rokoch nekonečných rozhovorov, hádok a presviedčania kapituloval. „No dobre! Tak si teda choď na tú lesnícku, ale...“ A vtedy povedal tú vetu, za ktorú mu budem navždy vďačný: „Ak chceš ísť na lesnícku, tak jedine, jedine do Štiavnice!“ A bolo rozhodnuté. O niekoľko mesiacov som už pomaly a neisto kráčal hore „štajgrubňou“ do krásneho, vznešeného zeleného domu, vôbec netušiac, ako mi ten veľký zelený dom na kopci zmení život.

2. Lesnícke vzdelanie si teda získal v Banskej Štiavnici...

Jeden básnik o Štiavnici povedal: „Štiavnica, si staré, škaredé, ošarpané mesto, ale si domovom tých najkrajších spomienok.“ Úplne s ním súhlasím. S úctou a obdivom si spomínam na niektorých starých pánov profesorov, o ktorých som presvedčený, že boli v prvom rade lesníci a až potom učitelia. Nejaké to lesnícke cítenie, hrdosť na svoje povolanie sa tam na nás nalepilo akosi prirodzene. Nevieam, či to bolo tým prostredím, prístupom profesorov alebo tá budova je nejaká

magická? Naozaj neviem. V tomto období si každý mladý človek vytvára svoj vlastný názor na svet, formuje sa jeho osobnosť, hľadá si svoje miesto a vzor, ktorý by rád nasledoval. Ja som mal to veľké šťastie, ja som ho v Štiavnici našiel.

Neskôr nasledovali roky štúdiá na Lesníckej fakulte vtedy ešte Vysoké školy lesníckej a drevárskej, potom krátke pôsobenie na niekdajšom Lesnom závode v Brezne. Vtedy to

No ale nie nadhlo. Prišla ponuka, veľmi zaujímavá príležitosť, a vtedy som od lesníkov doslova zo dňa na deň ušiel. Ponuka, ktorá sa neodmieta, prišla od vtedy najväčšej privatej leasingovej spoločnosti na slovenskom finančnom trhu. Strávil som tam ako leasingový manažér takmer dvadsať rokov. Dvadsať rokov tej najhoršej roboty, aká len môže byť. Roboty s ľuďmi, s číslami a s peniazmi. Kto neskúsil, neuverí. Nikdy viac!

bolo v lesníctve veľmi turbulentné a neisté obdobie.

3. Kam smerovali Tvoje kroky potom?

Bolo to skúšanie šťastia na viacerých frontoch, v rôznych súkromných firmách lesníckych, či drevárskych, dokonca aj v Bavorsku. Až neskôr som sa prihlásil na jeden konkurz. Nasledovalo dlhé výberové konanie a ja som sa opäť ocitol v Banskej Štiavnici. V Štiavnici na Lesníckej škole. V tom veľkom zelenom dome na kopci. Tentoraz už ale za katedrou. Mal som to šťastie vyučovať azda tie najkrajšie predmety. Botaniku, dendrológiu, zoológiu a neskôr aj poľovníctvo. Žiaci boli v porovnaní s mojimi študentskými časmi oveľa svedomitejší, zodpovednejší (aj sami voči sebe), mali jasnejšiu predstavu o svojej budúcnosti. Pracovalo sa s nimi veľmi dobre. Starí páni profesori boli ku mne neskutočne ochotní a ústretoví, vážili si ma a ja som si vážil ich. Naozaj, veľmi pekné časy.

4. Momentálne už päť rokov pôsobíš v Lesníckom a drevárskom múzeu vo Zvolene. Prezrad' nám, aká je tvoja pracovná pozícia? Čo všetko zahŕňa?

Áno, opäť som v „zelenom“. V Lesníckom a drevárskom múzeu, kde je mojou úlohou komunikovať s verejnosťou, teda opäť vzdelávanie. Mojou pracovnou náplňou je nielen lektorovanie, ale aj kurátorská činnosť. Každý rok pripravujeme nové výstavy s novými témami. Mojmým zameraním je prezentácia významných druhov fauny našich lesov. Teda pokračovať v tom, čo začal môj predchodca, dnes už žiaľ zosnulý Milan Longauer. Ideový námet výstav je koncipovaný nielen na predstavenie živočíšneho druhu. Ako ten jeleň vyzerá, aký je veľký, koľko váži a podobne, to si môže návštevník pozrieť v ktoromkoľvek inom múzeu alebo zoologickej záhrade. Našou úlohou je predstaviť návštevníkovi napríklad jeleňa alebo daniela ako obyvateľa našich lesov, teda aj s jeho pôsobením na

lesný ekosystém, ktorý môže byť častokrát veľmi negatívny. Ak je jeleň či diviak poľovnou zverou, čo to vlastne znamená? Verejnosť tieto témy vníma veľmi, veľmi citlivo, ale žiaľ, musím povedať, že verejnosť zároveň mnohokrát nemá ani základné vedomosti o lesníckej a poľovníckej problematike. Nemôžeme to ale nikomu vyčítať. Ak však má návštevník úprimný záujem, je našou povinnosťou odpovedať. Ak sa podarí pripraviť výstavu zrozumiteľne a pútavo, kde nie je príliš veľa textov, ale naopak, veľa exponátov, ak má téma výstavy zaujímavý príbeh, návštevník je vďačný a odchádza so slovami: „No, mali ste pravdu, ono to poľovníctvo má naozaj zmysel.“ Nie je to nič výnimočné, ak návštevník najskôr neveriacky, ale neskôr s veľkým prekvapením prijíma skutočnosti pre neho úplne neznáme, ale pre nás absolútne prirodzené.

5. Majú návštevníci múzea úprimný záujem o lesnícke témy?

Áno. Určite áno. My sme takzvané špecializované múzeum. To znamená, že návštevnosťou a zameraním nie sme Louvre ani Ermitáž. Ale do nášho, relatívne malého, múzea príde každoročne niekoľko tisíc návštevníkov. Dokazuje to, že verejnosť o lesnícku problematiku záujem jednoznačne má. Je len na nás, ako využiť naše vedomosti a expozície ako najlepšiu didaktickú pomôcku na to, aby verejnosť správne porozumela, akú úlohu naše súčasné lesníctvo plní. Navyše, ak prezentujeme niekoľko stáročnú históriu lesníctva a jej odkaz pre súčasnosť. Ak sa použijú jasné a jednoznačné fakty, návštevník si vytvára vlastný názor a uznáva, že lesník do lesa patrí a jeho práca pre les je nenahradiiteľná.

6. Prezradíme o Tebe, že vieš hrať na lesnicu a poľovnícky roh. Ako si sa k tejto záľube dostal? Je náročné hrať na tieto nástroje?

Lesnicu a neskôr poľovnícky roh som prvýkrát v živote uvidel, ako inak, v Štiavnicí. Vtedy ma dvaja spolužiaci oslovili s tým, či to neskúsím. Ja som už nejakú skúsenosť s dychovým nástrojom mal, keďže na základnej škole sme kedysi museli byť všetci pioniermi a ja som bol „vyvolený byť fanfáristom“.

Prvé poľovnícke signály som sa naučil rýchlo, ale keď ich už bolo viac, nastal problém. Priznám sa, som trubačom, ale vôbec nepoznám noty. Vtedy mi spolužiak kreslil na tabuľu kratšie a dlhšie vodorovné čiarky, vedľa seba, alebo vyššie či nižšie za sebou, a tak som si melódiu ľahšie zapamätal. Jednoduchú sústavu čiaročiek sme nazývali „albánske noty“. Pomohlo to. Trúbenie na poľovníckom rohu, a ešte viac na lesnici, je dosť náročné. Tvrdia to aj profesionáli a odborníci. Ak ste si niekedy všimli, tieto nástroje nemajú klapky. Ak teda chcete získať viacero tónov vo viacerých výškach, dosiahnete to jedine zvýšením alebo znížením tlaku úst na nátrubok, alebo silnejším či slabším tlakom fúkaného vzduchu. Chce to cvik a kondíciu. Na tieto nástroje sa nedá hrať veľmi dlho. Po pár minútach sa ústa natoľko unavia, že jednoducho neposlúchajú. Preto ani trénovať sa nedá príliš dlho. Možno len niekoľko minút denne. Preto my trubači nemáme veľmi radi, ak nás pozývajú trubiť na nejaké veľké podujatie, a to deň či dva pred jeho konaním. Jednoducho, nestihame natrénovať.

7. Aké sú Tvoje ďalšie záľuby? Čomu sa rád venuješ vo voľnom čase?

Voľný čas? Žiaľ, nie je ho veľa, keďže múzeum je otvorené aj cez víkendy. Ale väčšinu voľna zaberie dom, dvor, záhrada. Ak je teplejšie, „nivočím“ svoj horský bicykel. V okolí Zvolena je množstvo cyklotrás a niekedy som sám prekvapený, kde všade sa s bicyklom dostanem.

Už viac ako desať rokov tiež vediem turistický klub v našej dedine. Niekedy sa nám podarí pripraviť aj šesť výletov ročne, kedy je takmer vždy plný autobus, takže Slovensko máme dosť pochodené. Keď plánujeme podujatia na nasledujúci rok, máme niekedy problém nájsť miesto, kde sme ešte neboli.

Kedysi som tiež veľa a s veľkým zánietením lyžoval. Žiaľ, tento nádherný šport je dnes už pre mnohých finančne nedostupný.

8. Na záver ešte jedna „základná“ otázka :) V čom sú podľa Teba silné a slabé stránky slovenského lesníctva? A čo by si na záver odkázal svojim kolegom – lesníkom?

Medzi veľmi silné stránky slovenských lesníkov patrí ich odbornosť, vysoká profesionalita a určite hrdosť na svoje povolanie. Nerobia ho kvôli peniazom. Najviac to vidieť, keď sledujem komunikáciu lesníkov v odborných lesníckych periodikách alebo na sociálnych sieťach. Stáva sa to často, a je to veľmi zaujímavé, že keď sa dostanem na ktorékoľvek miesto na Slovensku a stretnem tam človeka,

ktorého som predtým nikdy nevidel, ale ak je v zelenom, stačí sa len pozdraviť „Lesu zdar“ a v okamihu je tu úsmev, ochota a rozhovor beží o všetkom možnom na plné obrátky. Takúto spolupatričnosť inde nenájdete.

A čo odkázať lesníkom? Lesník je v tomto období pod neľútostnou paľbou kritiky. Nikomu z nás sa to nepáči. Nemám právo odporúčať, radiť ani hodnotiť, pretože ja priamo v lesníckej prevádzke nie som. Ale ak mám hovoriť o interakcii verejnosti a slovenského lesníctva, využijem skúsenosť z pozície lektora. Lektor je pri komunikácii s verejnosťou, snáď mi dáte za pravdu, prvý „na rane“. Lesníckej problematike neznalá verejnosť sa veľmi ľahko stáva obeťou marketingu a „pravdy“, prezentovanej určitými ľuďmi, ktorí vraj chcú „zachrániť“ tento svet. Tu sú najsilnejšou zbraňou fakty. Ak ich slovenskí lesníci správne prezentujú, ak ich podložia svojimi vedomosťami, ktorých každý lesník má celý arzenál, verejnosť začne pozorne počúvať. Verejnosť nie je slepá, ani hluchá a určite nie hlúpa. Verejnosť počúva a vytvára si svoj názor. Možno, a ja tomu verím, raz bude lesník opäť vnímaný ako ten skutočný „Pán horár“ tak, ako to bolo dávno predtým, keď sme sa vy i ja rozhodli ísť na „lesnicu“.

Ďakujeme za rozhovor!

Mgr. Lucia Čekovská

Lesná správa Duchonka

Lesná správa (LS) Duchonka je najjužnejšou a jednou z ôsmich LS organizačnej zložky OZ Považie. Severná časť územia LS je historicky spätá s ťažbou zlata (obec Zlatníky). Súčasťou obce je osada Kulháň s 400-600 ročnými dubmi. Nedaľeko obce Bojná sú významné Slovan-ské hradiská. Archeológovia túto oblasť popisali ako kultúrne, vojenské a hospodárske centrum Nitrianskeho kniežatstva. V lesoch nad obcou Nitrianska Blatnica sa nachádza kostolík (rotunda) JURKO postavený v rokoch 820-840 – t.j. ešte pred príchodom Cyrila a Metoda na naše územie. Oblasť Radošiny je známa najstarším jaskynným osídlením človeka neandertálskeho typu na území Slovenska. Topolčiansky hrad nad obcou Podhradie je dominantou celého regiónu.

Charakteristika LS

Územie spadá orograficky do Považského Inovca a do Podunajskej pahorkatiny. Nadmorská výška je od cca 190 m n. m. až po 934 m n. m. na vrchole Panskej Javoriny. Katastrálna výmera lesnej správy je 38.200 ha, lesnatosť obhospodarovaneého územia dosahuje cca 26%. Z HSLT sú najviac zastúpené: 310 – svieže dubové bučiny, 211 – živné bukové dúbavy, 209 – suché bukové dúbavy, 411 – živné bučiny, 208 – sprasové bukové dúbavy a 311 – živné dubové bučiny.

LS hospodári na lesných celkoch: Kulháň a Duchonka (2020-2029). V súčasných hraniciach vznikla v roku 2006, kedy došlo k zlúčeniu LS Kulháň a LS Duchonka do ktorej bola začlenená LS Bojná. Obhospodarovaná výmera porastovej plochy je na úrovni 9.937 ha, z toho je 1.326 ha neštátnych neodovzdaných lesov a 139 ha je v nájme, ďalej z toho je 8.410 ha hospodárskych lesov, 1.068 ha ochranných lesov a 459 ha lesov osobitného určenia.

Hospodárenie v lesoch

Dreviny buk a dub pokrývajú 80% plochy porastov. Základnou myšlienkou dlhodobou uplatňovanou zamestnancami v hospodárení bolo odstúpenie od rúbaní (pásov).

Takmer výlučne sa uplatňujú princípy prírode blízkeho hospodárenia (PBHL) podrastovým a účelovým hospodárskym spôsobom. V dlhodobom horizonte tvorí prirodzená obnova viac ako 80% obnovy. Napriek tomu, že obnovná ťažba tvorí viac ako 50% ťažby, vzniká málo obnovných plôch čo sa pripisuje ťažbe jednotlivým výberom a vzniku plôch do 0,03 ha. Náklady pestovnej činnosti na 1m³ ťažby sú dlhodobo pod dve eurá. Na LS sa nachádzajú vysoko kvalitné porasty duba a buka, ale aj duglasky tisolistej. Demonštračný objekt a školiace stredisko PBHL – Kulháň bol vytvorený v roku 2005 s výmerou 1.232 ha a intenzívne poskytuje svoje služby pre lesníkov, ochranárov a verejnosť formou prezentácií a školení. Princípy PBHL sa však uplatňujú v rámci celej územnej pôsobnosti lesnej správy. Vážnejšie problémy na LS sú vo výmladkových dubových porastoch, ktoré poškodzujú imelovec európsky a podkôrník dubový. Smrek sa darí udržať iba vďaka hygiene a stromovej metóde ťažby. Hygiena v smrekových a dubových porastov je zameraná na spracovanie atraktívnych zvyškov po ťažbe ich zoštípkovaním. Bučiny na extrémnejších stanovištiach (J exp. vápence) trpia presychaním korún. Významným negatívnym faktorom obnovy porastov je zver. V RR je základ udržať NKS a znižovať početnosť zveri intenzívnejším lovom. Na LS je zriadených viacero kontrolných oplôtkov na sledovanie vplyvu zveri na porasty.

Na Lesnej správe sa nachádzajú zdroje reprodukčného materiálu lesných drevín v kategórii selektovanej fenotypovej klasifikácie kategórie A o výmere 2,41 ha, kategórie B o výmere 457,85 ha a zdroje reprodukčného materiálu lesných drevín v kategórii identifikovanej fenotypovej klasifikácie kategórie B o výmere 25,50 ha, kategórie C o výmere 27,48 ha. Zalesňovanie krytokorenými sadenicami je na úrovni cca 40% z umelej obnovy. Podiel listnatých drevín je 78% (z toho DZ predstavuje 43%) a ihličnatých 22% z celkového počtu sadeníc.

Výrobné podmienky sú charakterizované malou rozptýlenosťou lesov nachádza-

Priemerné ročné úlohy (za posledných 5 rokov pre pôvodnú LS)

Výkon	t.j.
Obnova porastov	
- z toho prirodzená	18,84 ha
- z toho umelá (volnokorené)	3,40 ha
- z toho umelá (obalovaná)	0,36 ha
- opakované zalesnenie	2,30 ha
Ochrana proti zveri	
- chemická – repelenty	8,52 ha
- mechanická jednotlivu	0,004 ha
- oplôtky	3,91 ha/2,74 km
Ochrana proti burine	19,06 ha
Prečistky	99,71 ha
Výchova do 50 rokov	111,58 ha/3324 m ³
Výchova nad 50 rokov	298,90 ha/13708 m ³
Obnovná ťažba	32.537 m ³
Náhodná ťažba	4.385 m ³
Mimoriadna ťažba	0 m ³
Ťažba spolu	55.954 m ³
- z toho samovýroba	931 m ³
Výroba štiepky – prepočítané na m ³	2.297 m ³

júcich sa v orografickom celku Považského Inovca a veľmi veľkou rozptýlenosťou lesa v orografickom celku Podunajská pahorkatina. Územie je typické nižšími horstvami s prechodom do pahorkatinnej krajiny až rovinatých plôch v údolí rieky Nitra. Svahy sú kratšie a mierne strmé. Lesné porasty sú sprístupnené kvalitatívne vyhovujúcimi odvoznými cestami. Celková vybavenosť odvoznými cestami je priaznivá. Na LS je k dispozícii 88 km trvalých odvozných ciest a 198 km sezónnych odvozných ciest. Terénne podmienky porastov dávajú dobré predpoklady pre uplatnenie traktorových technológií, ktoré tvoria až 82%. Priaznivé terénne podmienky spolu s vhodnou drevinovou skladbou umožňujú aj nasadenie harvesterových technológií. Ich podiel sa pohybuje okolo 4%. Využitie koní sa pohybuje na úrovni 13% a je orientované do

výchovných zásahov do 50 rokov. Lanovky sa využívajú len pri 1% ťažby dreva. Vyťažená hmota sa realizuje priamymi dodávkami, pričom tieto dosahujú 58,9% z celkovej ťažby dreva. Ide o drevo nižšej kvality (biomasa, palivo, vlákna). Ostatná hmota (predovšetkým guľatinovej kvality) sa realizuje odvozom dreva na expedičný sklad Topoľčany. Ročne sa vyprodukuje 400-500 m³ sortimentov pre aukcie dreva. V rámci LS sa nachádzajú významné zdroje pitnej vody s výdatnosťou viac ako 50 l/sek.

Ochrana prírody

Na území LS sa nachádzajú štyri prírodné rezervácie. Tri sú v 4 st. OP – Kulháň, Čepúšky, Holé brehy. Prieľačina s výmerou 7,8 ha je v 5 st. OP. PR Kulháň a Čepúšky sa spojili a vytvorili spolu CHA Kulháň. Ako posledný bol vyhláseným CHA Vinište v r.2020 o výmere 5,78 ha. Na LS sa nachádzajú územia európskeho významu: Hradná dolina a Kulháň, Livinská jelšina, Záhrada, Dolné lazy. Prevažná väčšina SKUEV je venovaná ochrane xerothermých spoločenstiev a jaseňovo-jelšovým lužným lesom. Z chránených druhov sa na území LS vyskytujú poniklec veľkokvetý, ľalia zlatohlavá, viacero vstavačov (purpurový, vojenský, počerný), hmyzovník včelovitý, hmyzovník Holubyho, roháč veľký, fúzač alpský, bystrušky, rosnička zelená, užovka stromová, orol skalný, orol kráľovský, jastrab veľký, kaňa popolavá, bocian čierny, kuvičok vrabčí, výr skalný, myšiak hôrny, mačka divá a rys ostrovid.

Poľovníctvo a rybárstvo

V rámci LS sa nachádza režijný poľovný revír Dubiská s celkovou výmerou 3.330 ha. V PR Skalka-Úhrad a PR Javorina je predaný odstrel. Z hľadiska poľovníctva je najvýznamnejším obdobím jelenia ruja a spoločné poľovačky na diviačiu zver. Práve tieto dve obdobia majú výrazný vplyv na tržby ale aj vyťaženosť personálu. V troch uvedených revíroch sa v minulom roku ulovilo 400 ks diviačej zveri, 160 ks jelenej zveri, 50 ks muflonej zveri a 50 ks srnčej zveri. RR Dubiská je nosným v love jelenej zveri. V sezóne 2021/22 bolo ulovených päť jeleňov bronzovej hodnoty a dva striebornej. Dve poľovnícke chaty slúžia v poľovníckej sezóne na ubytovanie hostí a mimo sezóny

Dolný rad zľava: Ing. Andrej Halmo, Ing. Dušan Mikuš ml., Ondrej Režo, Ing. Dušan Mikuš, Jaroslav Štraus, Ing. Martin Michalka, Ing. Dušan Klobučník. Horný rad zľava: Ing. Juraj Kondrla, Róbert Štefkovič, Pavel Pástor, Jozef Stankovský, Ján Remeň, Ing. Martin Schneider, Zenon Packa, Ing. Boris Lech, Jozef Rozkošný.

aj pre verejnosť. Viac ako päť rokov je trvale monitorovaný výskyt vlkov, medveďov a rysov. Na LS sa nachádzajú pstruhové revíry Chotina a Železnica ktoré sú každoročne zarybňované. Významné škody na nich spôsobujú vydry a volavky.

Návštevnosť lesov a verejnosť

Lesy v obhospodarovaní LS patria k výrazne turisticky atakovaným so stúpajúcou tendenciou návštevnosti. Nachádza sa tu osem turistických chodníkov s celkovou dĺžkou cez 73 km. Sieť vzájomne poprepájaných cyklotrás s celkovou dĺžkou 60 km. Najvýznamnejšou je cyklotrasa okolo Inovca. Z hľadiska návštevnosti je najatraktívnejším miestom lesnícky náučný chodník Duchonka-Kulháň o dĺžke 5,8 km s 22 informačnými tabuľkami a ročnou návštevnosťou viac ako 10.000 ľudí. V lokalite Panská Javorina je intenzívne navštevovaná a turistami vyhľadávaná rozhľadňa. Na Kulháni sa nachádza významné lesnícke miesto – pamätník venovaný lesníkovi, pedagógovi a vedcovi Hubertovi Bezačinskému.

Personálne obsadenie

Lesná správa má stabilné personálne obsadenie. V súčasnosti má najstarší zamest-

nanec 62 rokov a priemerný vek je 48 rokov. Začiatkom roka boli na lesnícke miesta prijatí dvaja zamestnanci. Jeden LO zostal neobsadený. Štruktúru LS Duchonka tvorí 13 LO, štyria technici a vedúci LS.

Osadenstvo lesnej správy tvoria: Ing. Dušan Mikuš – vedúci LS, Ing. Andrej Halmo, Ing. Boris Lech, Ing. Martin Schneider, Ing. Juraj Kondrla – technici LS, Róbert Štefkovič – vedúci LO Blatnica, Ondrej Režo – vedúci LO Mankovec, Pavel Pástor – vedúci LO Javorina, Ing. Dušan Mikuš ml. – vedúci LO Čepúchy, Jaroslav Štraus – vedúci LO Myslíková, Ing. Martin Michalka – vedúci LO Bukovina, Ing. Dušan Klobučník – vedúci LO Hrabov vrch, Jozef Rozkošný – vedúci LO Tlstý vrch, Zenon Packa – vedúci LO Zlavy, Samuel Štefkovič – vedúci LO Tesáre, Jozef Stankovský – vedúci LO Babica a Ján Remeň – vedúci LO Lipovník.

Lesná správa Duchonka je vhodným príkladom prieniku aj v oblasti spolupráce lesníckej prevádzky, lesníckeho školstva a výskumu. Uplatňovanie progresívnych lesníckych trendov v praxi je na vysokej úrovni. V danom prípade je možné konštatovať, že povolanie a životné poslanie našlo spoločnú cestu do jedného celku.

Ing. Zdenko Kováč, Ing. Dušan Mikuš

Medvede sa prebúdzajú, zaznamenali sme útok na horára

V súvislosti s príchodom teplejšieho počasia sa pomaly začínajú prebúdzajú aj naše najväčšie šelmy. Tretieho marca sme zaznamenali útok medveda na horára, ktorý vykonával bežnú činnosť v lese.

K napadnutiu došlo počas výkonu jeho pracovnej činnosti, konkrétne v doline Tiefengrund v Strážovských vrchoch. Horár išiel kontrolovať oplôtok, keď ho medveď napadol. Spôsobil mu viaceré poranenia, mal doškriabanú tvár a ruky, natrhnuté ucho, zahryznuté do ramena a bol v šoku. Stalo sa to na lesnej správe Nitrianske Pravno, v rámci lesného obvodu Kamenná. Náš kolega bol po útoku ešte schopný zavolať kolegom, ktorí sa mu vybrali oproti. Keď sa k nemu dostali, privolali záchranku. Zranený muž bol prevezený do bojnickej nemocnice. Udalosť evidujeme ako pracovný úraz. Len pred niekoľkými dňami sme zaregistrovali ďalší útok medveda. Tentokrát to bolo v Blatnici, nešlo o nášho zamestnanca, ale bežného človeka. Občan toto napadnutie nenahlásil.

O udalosti zo začiatku marca sme informovali Políciu SR aj Zásahový tím pre medveda hnedého. Štátny podnik LESY SR verejnosť upozorňuje, že práve v tomto období sa s prichádzajúcou jarou prebúdzajú v našich horách medvede. Toto obdobie sa začína koncom februára, pokračuje v priebehu

marca. Preto je potrebné, aby návštevníci lesa boli pri pobyte v horách obozretní a treba rátať aj s tým, že vo voľnej prírode sa môžete stretnúť aj s medvedom hnedým (*Ursus arctos*).

Rozdiel v nadmorských výškach a s tým súvisiace hlavne teplotné rozdiely, ale aj výška a súvislosť snehovej prikrývky sú rozhodujúcim faktorom prebúdzania medvedov. Treba poznamenať, že každý jedinec má individuálne životné prejavy, môže sa stať, že niektoré medvede ani nezalahnú, alebo zalahnú na kratší čas ako ostatné. Medveď počas zimného spánku spotrebúva svoje tukové zásoby a po prebudení sa potrebuje nasýtiť, je pohybovo aktívny a hlad spôsobuje aj nervozitu. Medvedice sa zdržujú v blíz-

kosti brlohov a postupne vyvádzajú svoje mláďatá.

Aj keď v niektorých situáciách sa dá málokedy predvídať, že k útoku dôjde, podľa odporúčaní kolegov poľovníkov je pri pohybe v lese vhodné dať o sebe vedieť. Upozorniť na to, že sme tam, samozrejme nie krikom a nie na všetkých miestach, na ktorých sa pohybujeme. Ak máme dostatočný prehľad okolo seba, tak si treba vychutnávať ticho, pokoj a čaro prírody. Ak sa však približujeme do priestoru hustejších neprehľadných porastov, je potrebné na seba upozorniť písaním, hlasovým prejavom, spevom alebo zakašľaním, aby šelma o človeku vedela. Tieto rady však väčšine z vás nemusíme predstavovať.

Mgr. Marína Debnárová

Horšianska dolina

Les nie je iba zdrojom dreva, ale i významným priestorom pre turistiku a rekreáciu. Pravda, turistiku treba vnímať nielen ako zdravý pohyb v prírodnom prostredí, ale aj ako poznávanie. Les je jeden veľký chrám, v ktorom objavíme diela toho najväčšieho umelca – prírody. Človek však musí prichádzať do tohto chrámu s rešpektom, úctou a vnímať ho všetkými zmyslami.

Príjemným a nenáročným turistickým cieľom neďaleko Levíc je Horšianska dolina. Preteká ňou riečka Sikenica. Pramení v Štiavnických vrchoch, ktoré boli zhruba pred 9 miliónmi rokov mohutnou sopkou. Andezitové lávy stekali až na úpätie vulkánu a miešali sa s pyroklastickým materiálom, ktorý prilietal vzduchom pri sopečných explóziách. Riečka nemala problém vytvoriť si koryto v mäkkých vulkanoklastikách, ale keď sa povrch, ktorým tiekla, zdvihol, do cesty sa jej postavili tvrdšie andezity. Nevzdala sa, zahryzla sa do nich, využila drobné i väčšie zlomy a výsledkom je meandrujúca tiesňava s bralnatými okrajmi.

Na rozdiel od blízkeho poľnohospodárskeho okolia je Horšianska dolina husto zalesnená. Tunajšie lesy a lesostepi si zachovávajú pôvodný charakter, resp. príroda im vracia pôvodnú podobu po tom, čo človek prestal toto územie využívať. Aj preto je Horšianska dolina Národnou prírodnou rezerváciou na výmere 313,38 ha. Botanici v nej narátali až okolo 400 druhov rastlín. Brehové porasty tvorí najmä jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), vŕba biela (*Salix alba*) a čremcha obyčajná (*Padus avium*), ktorá na jar rozvoní celú dolinu. Na svahoch rastie šesť druhov našich dubov. Zo štyroch druhov javorov tu má vhodné podmienky i teplomilný javor tatársky (*Acer tataricum*). V lesoch sú vtrúsené hraby (*Carpinus betulus*), lípy (*Tilia sp.*), bresty (*Ulmus sp.*) a bohatý je najmä krovinatý porast, v ktorom nechýba chránený drieň (*Cornus mas*) a pekné zákutia vytvára najmä vždyzelený brečtan (*Hedera helix*). Najmä v dolnej časti doliny sa tlačí vytrvalý, invázy,

americký privandrovalec agát biely (*Robinia pseudoacacia*). Vyššie na svahoch sú husté zárasty tŕnok (*Padus spinosa*) a iných druhov tŕnistých krov. Na skalách rastú rôzne paprade (sladič obyčajný – *Polypodium vulgare*, slezinník severný – *Asplenium septentrionale*...), z kvitnúcich bylín napríklad rozchodníky (*Sedum sp.*). Pre xerothermné lesostepi sú typické druhy kostrava padalmatská (*Festuca pseudodalamatica*), lipnica drsná (*Poa scabra*), cesnak žltý (*Allium flavum*), suchokvet ročný (*Xeranthemum annuum*)...

Hoci vody Sikenice sú poznačené tým, že pritekajú z osídlených miest, predsa sa v nich zachovala populácia rakov riečnych (*Astacus astacus*) a viacerých druhov rýb. Voda je aj domovom lariev vážok, podeniek a iného hmyzu. Bohatá hmyzia fauna obýva aj lesy a bralá. Môžeme tu obdivovať mnohých motýľích krásavcov, vrátane chránených druhov, akým je jasoň chochlačkový (*Parnassius mnemosyne*). Žije tu i modlivka zelená (*Mantis religiosa*), 13 druhov čmeliakov, im podobná naša najväčšia samotárska včela drevár fialový (*Xylocopa violacea*) a nechýba ani roháč veľký (*Lucanus cervus*). Dobré životné podmienky nachádzajú v Horšianskej doline aj rôzne druhy obojživelníkov, plazov, vtákov a cicavcov. Zaznamenaná je prítomnosť vydry riečnej (*Lutra lutra*), z vtákov bociana čierneho (*Ciconia nigra*), datľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*), výrika lesného (*Otus scops*), rybárika riečného (*Alcedo atthis*)...

Dolnou časťou Horšianskej dediny vedie pohodlná lesná cesta, na ktorej nájdeme štyri infomačné tabule náučného chodníka. Úvodná je v starom kameňolome za dedinou Krškany, posledná na okraji dedinky Horša, ktorej domy sa ukrývajú pred okolitým svetom v strede rokliny. Kedysi v nej žilo i viac ako 500 ľudí, dnes je v podstate rekreačnou osadou, administratívne spojenou s mestom Levice. Táto nenáročná vychádzka tam a späť zaberie 2 – 3 hodiny. Horná časť rokliny nad dedinou Horša po Kmeťovce je ťažie prichodná, divokejšia a bez turistických značiek.

Jozef Sliacky

Hadí jed v našich lesoch

Túlame sa všetci priatelia lesa – lesníci, poľovníci, fotografovia, ba aj ostatní ľudia dobrej vôle, ktorí majú príjemný pocit, čo len s malej prechádzky po lese, po lesných cestách, po turistických chodníkoch. Dlhá je Ľubochnianska dolina, hneď na začiatku v Ľubochni je lesná správa. Poradil som sa so správcom, kde by som mohol ísť trochu skúsiť pozrieť sa a čosi aj odfotografovať.

Akurát sa zorvídala jar, sneh už bol premenený na vodu a Ľubochnianka hučala v doline. Len keď sa tok vzdialoval od cesty započúval som sa do spevu drozdov, ktorí vyspevovali na vrcholoch stromov o dušu. Škriabal som sa od hájovne Rakytov kľukatou cestou Nižnou Štefanovou, v závere aj Kornietovou dolinou, reku pozriem sa do chaty na Ostredkovom Grúni, do chaty Kornietovej, pri ktorej sme kedysi s lesníkom Igorom Mrázom striehli na hlucháňa. Boli to krásne časy, hlucháňa som vtedy odfotografoval na jazyku snehu ako toká ozlomkrky asi 250 metrov na hrebienku Dlhého Grúňa, skoro priamo na turistickom chodníku Veľkofatranskej magistrály. Teraz, takmer po dvadsiatich rokoch, už po hlucháňoch nebolo ani stopy. Zaujali ma však hady a to dokonca jedovaté vretenice, Prvé slnečné lúče ich vylákali von zo zimných skrýš a myslím, že za tri dni pobytu na chate som ich v okolí stretol zo štyri. Pri stretnutí som bol aj vystrašený, ale keď som jedovatého hada odfotografoval, nezaujal nejaké útočné pozície na mňa, aby votrelca poštipal. Vretenice ma však veľmi zaujali:

Podme sa teraz pozrieť na to, čo je u nás najjedovatejšie, ba dá sa povedať aj najbezpečnejšie. Patrí do triedy plazov (*Reptilia*), do podradu hady (*Serpentes*), čeľade vretenicovitých (*Viperidae*) a je to známa a všade obávaná vretenica obyčajná, po novom pomenovaná vretenica severná (*Vipera berus*). V Čechách ju volajú zmije obecná. Tento názov sa často medzi ľuďmi

Vretenica severná – *Vipera berus*

Vretenica severná-Vipera berus (24).jpg

Užovka hladká – *Coronella austriaca*

používa aj na Slovensku, je to však ten istý, jediný druh jedovatého hada na Slovensku aj v Čechách.

Človek má z vretenice strach, a nielen z nej. Veď ľudia ich často nevedia rozoznať a posúdiť a preto utekajú, alebo prenasledujú každého hada. Je pravdou, že u nás sa veľmi podobá na jedovatú vretenicu naša neškodná a nejedovatá užovka hladká (*Coronella austriaca*). Užovka hladká však nevystupuje vyššie do hôr, najdeme ju skôr v nižších polohách na stepiach. Aj mne sa pri potulkách prírodou často stalo,

že som na užovku hladkú hneď pomyslel, že je to vretenica. A viete prečo?

Približoval som sa k užovke hladkej, ktorá stála v lovnej pozícii pri rannom slnku. Idem bližšie a bližšie a odrazu sa užovka stočila do tvaru písmena „S“ a zaútočila na mňa – hlava jej vystrelila a na prste mi zostali dva krvavé body. Neveril som vlastným očiam, vôbec som nepostrehol, v ktorom okamihu ma had pohryzol. Ranu som postláčal a umyl, nič sa nestalo.

S vretenicou som sa stretol najmenej desaťkrát a tento jedovatý had mi toto ni-

kdy neurobil, pravdaže bol som opatrnejší. V Malej Fatre, na brehoch riečky Varinky, ale aj nad Terchovou v oblasti Obšivanky, Nižných a Vyšných Kamencov, jedného času akoby sa s vretenicami vrece roztrhlo. Ale bežní ľudia, turisti o tom nevedeli. Veď vretenica sa nevystatuje, neukazuje, neútočí len tak bez príčiny, nenaháňa človeka, ako sa niektorí chvália. Vretenicu treba nájsť, najmä z jari zrána na vychádzajúcom slnku, na mieste kde dopadajú lúče. Tento živočích je studenokrvný – potrebuje na zohriatie tela teplo z prostredia až potom sa môže páriť a ísť na lov. Skrehnu-

Iné je, keď kráčame po slnečnom rannom mieste a nebudaj stúpime na vretenicu. To je najhorší prípad, vtedy niet pomoci, hlava hada vystrelí a pohryzie nás do nohy. Preto je dobre nebehať zjari po hore v kraťasoch, ale riadne v pevnej obuvi a dlhých hrubých nohaviciach, lebo to sú prípady najčastejšieho pohryznutia vretenicou.

Môžem však potvrdiť, že vretenica je z našich piatich druhov hadov najmierumilovnejší živočích. Nie je plachá, je pokojná, zdá sa vždy akoby ospalá, nevie byť rozzúrená, ani drsná, ani zvedavá, ani útočná? Útočná je len vtedy, keď jej nedáme pokoj a keď ju zašľapneme.

Uhryznutie vretenicou môže mať vážne následky, ale aj nemusí. Záleží na tom, koľko jedu nám had vstrekne do rany. Udáva sa, že obsah jedových žliaz vretenice je 10 mg. Avšak, keď nás vretenica náhodou uštipne, vstrekne nám do rany najviac tri miligramy jedu. Musíme si však uvedomiť, že vretenica sa silou – mocou neusiluje streknúť jed do rany, pretože je to pre ňu aj veľmi namáhavé, musí vynaložiť veľa energie. Had má schopnosť regulovať vystreknutie určitého množstva jedu špecializovaným svalovým orgánom. Had rozlišuje okolnosti poštipania koristi a jej usmrtenie podľa veľkosti a potom, zdá sa mi, že aj pri poštipaní človeka vretenica myslí na to, ako k udalosti došlo. Veď ako som sa dozvedel, vretenica poštipala človeka a nebol intoxikovaný jedom, alebo mu vstrekla len nepatrné množstvo jedu. Človek pri pohryznutí a vniknutí jedovateho zubu do kože najprv pocíti ukrutnú bolesť, na ktorú okamžite nervovým systémom reaguje, čo niekedy už had nestačí jed do rany vstreknuť. Tento prípad sa stane najmä vtedy, keď do kože vnikne len jeden – dlhší zub a vtedy je viditeľná len jedna krvavá škvrnka.

Vretenica ktorá útočí vytvorí z prednej časti svojho tela kľučku „S“, čo nie je len tak samoučelné. Kľučka má svoj význam. Had pritom napne sval, ktorý napomáha jedovým žľazám streknúť jed cez kanálik v jedových zuboch, ktoré sú v papuli sklopené.

Keď som na Poľane v časti lokality Sedlo a Šimov háj pozoroval dlhé hodiny vretenicu na love, videl som ako had zaútočil na hrabáča podzemného (*Pitymys subterraneus*). Najzaujímavejšie bolo, že hrabáčovi obiehal okolo vretenice akoby nič, hľadal si na zemi potravu, potom sa pokojne čistil a vretenica sa s kamennou tvárou opatrne približovala, čo trvalo vari štyri minúty. Za ten čas si had dobre overil podmienky na lov, potom mierne zdvihol prednú časť tela do elipsovitej polohy a zadná časť tela sa pohybovom vlnila a celé hadie telo sa posúvalo k hrabáčovi a asi zo vzdialenosti dvadsať centimetrov had zaútočil. Útok sa nedá okom jasne spozorovať, trvá stotinu sekundy a hrabošovitý hlodavec sa skrúca

od toxínu. Had sa skrúti do kľbka a čaká, vyčkáva, pokojne leží a mŕtvy hrabáč tiež. Až o hodnú chvíľu začne had jazykom ohmatávať a pomaly otvára papuľu a od hlavy začne pohlcovať.

Had čaká pri mŕtvom hrabáčovi pravdepodobne preto, ak by sa ešte prebral, aby mohol útok opakovať. Lebo čo keby sa mu náhodou prehltnutý hlodavec v tele prebral? Dohrýzol by mu vnútorné orgány a had by uhynul.

Smrteľná dávka jedu pre myš je 1 až 3 mg, pre človeka sa udáva množstvo 15 až 20 mg. Pre dieťa však môže byť už dávka jedu 3 mg nebezpečná.

Ešte by som chcel pripomenúť, že v jarnom období je vretenica aktívnejšia a v čase rozmnožovania sa udáva vyššia účinnosť hadieho jednu na organizmus. Počas leta a jesene je účinok menší. Prekvapujúce je, že aj malý hadík vretenice, teda mláďa sotva dvadsať centimetrov dlhé, má jedové žľazy a dokonca sa zistilo, že jed obsiahnutý v jeho žľazách je účinnejší ako jed jeho matky. Ale aj pri manipulácii s mŕtvym hadom musíme byť opatrní, zložky jedu sú stabilné aj viac rokov, ba aj v suchom stave až niekoľko desiatok rokov.

Ivan Kňaza

Vretenica severná – *Vipera berus* čierna forma

Vretenica severná – *Vipera berus*

Vretenica severná – *Vipera berus*

tý, studený had nás nepohryzne, nemôže otvoriť ani papuľu, kde má oba jedovaté zuby. Vtedy som sa najčastejšie snažil aj vretenicu fotografovať. Lenže po prehriatí tela začína byť had nervózny a viac a viac jedovatejší, pretože mu ožívajú žilky a potom už sa treba od vretenice vzdávať. Aj vretenica má tú istú stratégiu lovu na votrelca ako užovka hladká – postaví sa do tvaru písmena „S“ a vystrelí hlavu na objekt. Nedaj bože, aby nás uhrýzla. Radšej utekajme, aby sme jed od vretenice do tela nedostali.

Čaro čarovníkov

Prelom zimného obdobia a pomalý nástup jari mnohokrát odhalí oku dobrého pozorovateľa aj veci, ktoré sú počas vegetačného obdobia čiastočne skryté pod rúškom bujnejšej vegetácie. Hoci správny milovník prírody nemá problém tieto netradičné útvary spozorovať v akomkoľvek ročnom období, sú ľudia, ktorí si ich prítomnosť doteraz nevšimli. Jar je časovým obdobím prebúdžajúceho sa života, znovuzrodenia a v tradičnej kultúre aj obdobím jarných kúziel či čarov. A tak sa pozrieme na to, ako sa darí našim čarovným čarovníkom, alebo tiež strigónskym metlám („witches broom“ prípadne „Hexenbesen“), ako sú tieto útvary označované vo viacerých jazykoch.

Bujnenie rastlinných pletív, z ktorého v neposlednom rade vznikne naozaj krásny a pre mnohých šľachtiteľov aj vzácny útvar, je spôsobené viacerými druhmi biologických škodcov našich drevín. Samotný čarovník je pritom zhľukom krátkych násobne sa deliacich vetvičiek a konárikov, vyrastajúcich z jedného miesta, prevažne vo vyšších polohách nad zemou. Často sa spája práve

s ihličnatými drevinami, ale bežným je tiež napríklad na brezách a iných listnáčoch.

V zimnom období môžu pripomínať hniezda krkavcovitých vtákov, pretože sa sfarbujú do hnedá, ale na jar a v letnom období sa opäť krásne zazelenejú, neskôr môžu prechádzať do bledozelenej, červenkastej, žltej až hrdzavej farby, čím naozaj pútajú pozornosť návštevníkov lesa. Hoci sú čarovníky vytvorené patogénmi, častokrát nápadne pripomínajú zmenšeninu pôvodného jedinca, na ktorom sa nachádzajú. Napríklad v korunách sliviek sa tvoria v dôsledku infekcie hubou *Taphrina insititiae*, kým na brezách spôsobuje ich rast huba *Taphrina betulina*, u jelše *Taphrina epiphylla*, pri hraboch je to *Taphrina carpini* a u starších čerešní sa vyskytujú čarovníky spôsobené hubou *Taphrina wiesneri*.

Okrem spomínaného rodu húb ich spôsobujú tiež hrdze rodov *Exobasidium* a *Melampsorella* a podobné bujnenie konárikov môže byť tiež zapríčinené prítomnosťou roztočov v rastových pletivách. Kým u listnatých stromov je pôvodcom týchto útvarov prevažne huba rodu *Taphrina*, u ihličnanov sú to dôsledky prítomnosti hrdzi zo skupiny

bazídiových húb *Melampsorella caryophyllacearum*. Tento druh spôsobuje deformácie konárov jedle a smreka. Na ďalšie ihličnany sa však spóry tejto huby dostávajú až cez medzihostiteľa.

Čarovníky síce odoberajú pôvodnému stromu živiny, ale v žiadnom prípade nespôsobujú náhle odumieranie napadnutých stromov. Je veľmi málo záznamov o tom, že by prítomnosť čarovníkov natoľko oslabil jedince, že by ten následne nedokázal vzdorovať iným chorobám, prípadne abiotickým činiteľom. Na druhej strane sú pre svoj zaujímavý tvar veľmi ceneným a zaujímavým pracovným materiálom vegetatívneho rozmnožovania a tvorby vrúbľovancov. Ako sme sa dozvedeli, pri práci s nimi ako hubou infikovaným materiálom už nedochádza k žiadnym genetickým mutáciám na novej drevine, na ktorú sú vnášané. „Pokiaľ má ale vzhľad čarovníka celý jedinec, ide o genetické mutácie, ktoré sú stabilné a vegetatívnym množením si držia nezmenený stav. Jedná sa teda o geneticky zafixované formy, ktoré sa v žiadnom prípade nemôžu považovať za chorobné v pravom slova zmysle.“

-as-

Lesy a lesníctvo Srbska

Srbsko je vnútrozemský štát s rozlohou 88.361 km², nachádzajúci sa na severe centrálneho Balkánu. Má predĺžený tvar v smere severozápad-juhovýchod a rozprestiera sa od nížin Panónskej panvy na severe, cez zvlhčenú centrálnu časť, až po výbežky pohorí Dináre, Karpaty a Stará planina. Rovinatá oblasť sa nachádza prevažne okolo Dunaja. Najvyšší vrchol Djeravica leží na trojmedzí Srbska, Čiernej Hory a Albánska a týči sa do výšky 2.656 m n. m..

Klíma Srbska odzrkadľuje polohu v južnej časti centrálnej Európy patriacej do mierneho klimatického pásma. Mierne kontinentálna klíma severnej stepnej oblasti je charakteristická chladnými zimami a horúcimi, mierne suchými letami s rovnomernými, no nie veľmi výdatnými zrážkami.

Z celkovej rozlohy pokrýva 24,8% orná pôda (poľnohospodárska pôda pokrýva 60% územia) a 25,2% pokrývajú lesy. Celková plocha lesov je teda 2.252.000 ha (z ktorých 1.194.000 ha alebo 53% je vo vlastníctve štátu a 1.058.387 ha alebo 47% je v súkromnom vlastníctve). V prepočte to činní 0,3 ha na obyvateľa.

Najbežnejšie stromy sú dub, buk, borovica a jedľa. Dominantnou drevinou je buk lesný (*Fagus sylvatica*) a dominantnou skupinou je dub (*Quercus petraea*, *Q. robur*, *Q. cerris*, *Q. frainetto*). Srbsko má vysokú špeciálnu rozmanitosť. Na jeho území sa vyskytuje 3.662 taxónov cievnatých rastlín (asi 39 % cievnatej flóry Európy) a 78 druhov drevín.

Priemerná hustota lesov v Srbsku je 939 stromov na ha, napr. v prirodzených vysokých lesoch je to 596 stromov na hektár. Priemerná zásoba v lesoch činní 161 m³ na jeden hektár, kým vo vysokých lesoch je to až 254 m³ na hektár. Celková ťažba v srbských lesoch predstavuje približne štyri milióny metrov kubických drevnej hmoty ročne. Hustota lesných ciest aktuálne predstavuje päť metrov ciest na jeden hektár, ale plánované je zvýšiť túto hustotu na 12 m/ha a v horských oblastiach na 15 m/ha.

Zo všeobecného hľadiska Srbská republika zväčšila lesnú plochu aktívnym zalesňovaním od roku 2000 o 6.000 hektárov. Na druhej strane jednou z hlavných príčin

následného poklesu lesnatosti je zvýšený počet ťažieb v dôsledku intenzívnejšieho vysychania. Odumieranie lesov je spojené s výskytom extrémnych javov, predovšetkým sucha (2000, 2003, 2007, 2011 a 2012), ako aj vývratov, ľadových búrok, požiarov, napadnutia škodcami a chorobami. Pokles lesnatosti ovplyvňujú aj intenzívne požiare,

najmä požiare z rokov 2007 a 2012, ktoré boli tiež rokmi veľkého sucha.

Okrem sucha a požiarov, rozsiahle škody na lesoch v Srbsku a výrazné prispievanie k zníženiu vitality lesov a ich následné odumieranie zapríčinila *Lymantria dispar* L.. Plošný výskyt mnišky bol zaznamenaný v roku 2004, ako aj v rokoch 2013 a 2014.

Celkové škody v štátnych lesoch Republiky Srbsko v roku 2020, vyjadrené v objeme dreva, dosiahli približne 143.007 m³, z toho asi 26.000 m³ boli škody spôsobené človekom. Prírodné nepriaznivé vplyvy (vietor, dážď, krupobitie, sneh) spôsobili škody približne 75.000 m³ z objemu dreva, čo bolo asi 53% z celkových škôd v štátnych lesoch. V roku 2020 bolo zaznamenaných 26 požiarov v štátnych lesoch a objem poškodeného dreva bol 3.525 m³. Množstvo poškodeného dreva v súkromných lesoch predstavovalo 1.622 m³. V roku 2020 spôsobili choroby rastlín v štátnych lesoch škody vo výške cca 26.000 m³.

Srbsko je turisticky veľmi zaujímavou krajinou. Nachádza sa tu päť národných parkov a 22 prírodných rezervácií, 23 prírodných parkov, 64 prírodných pamiatok a 225 ďalších prírodných vzácných lokalít.

-as-

Odborné zbierky Lesníckeho odboru Akadémie

(voľné pokračovanie z minulého čísla)

Tajomník Akadémie a jej profesor Ján Pauer vydal dôležitú publikáciu „*Dejiny banskoštiavnickej U. K. Banskej a lesníckej akadémie od jej založenia, t. j. od r. 1770 do konca školského roku 1895/96*“. Bolo to jeho vlastné vydanie, Banská Štiavnica, 1896, toto obdobie on sám nazýva Zlatým vekom Banskej a lesníckej akadémie obdobia rokov 1872 – 1875 a pozornosť venuje akademickým zbierkam, ktoré excelovali na svetových výstavách. Treba tiež uviesť, že ich autorom bol profesor Banskej a lesníckej akadémie Žigmund Nikel (Szécsi).

Skúsme si preto zrekapitulovať aspoň k uvedenému roku 1896 niektoré odborné zbierky Akadémie:

Zbierky Katedry deskriptívnej geometrie, konštruovania, mapovania a kresieb

Boli umiestnené v ústrednej budove, Fritzo- vom dome, resp. v používanom žargóne „Fritzákú“.

Zbierky Katedry baníctva a chémie

Boli umiestnené v Belházyho dome. Hodnota zbierky bola vyčíslená na 9 378 Frt.

Zbierky matematiky a prírodopisu

Tiež umiestnené v Belházyho dome. Pozostávali z 916 kusov, v hodnote 13 285 Frt.

Zbierky mineralógie a náuky o pôde

Patrili k najstarším na Akadémii, pretože už J. Scopoli v apríli r. 1770 sa vo svojom hlásení o vyučovaní odvoláva na ne. Táto zbierka bola doplnená zakúpením mineralogických zbierok od profesora Thadeáša Peithnera pre potreby Akadémie v roku 1774. Neskôr bola doplnená prikúpením mineralogických zbierok od profesora Antona Haucha dňa 20.10.1856. Táto pozostávala zo 117 kusov, vrátane skrine. Neskôr – 23.2.1865 sa prikúpila pozostalosť banskobystrického lekára Ondreja Kristiána Zipsera, ktorá predstavovala paleontologickú zbierku.

V dobe písania Pauerovej publikácie zbierka bola umiestnená na 1. poschodí budovy Banského súdu v troch miestnostiach nasledovne:

- mineralogická zbierka pozostávajúca z 4 731 kusov (!)
- zbierka hornín o 2 107 kusoch
- paleontologická zbierka o 3 163 kusoch

Zbierky náuky o baníctve a prípravy rúd

Umiestnená v hlavnej budove (t. j. Fritzovej) pozostávala z predmetov užívaných v bani,

Szécsiho zbierky v budove Lesníckeho paláca

dopravných nádob, dopravných zariadení dodaných z Příbrami. Ďalej vrtacie súpravy, vrtacie veže a zariadenia prípravy rúd (práčovňa, sitá, pohyblivé rošty, valcové dielne).

Zbierky Katedry banského meračstva

Umiestnená vo Fritzo vom dome: viac druhov teodolitov, buzoly, prístroje na meranie obzorov, orientačné prístroje, planimetre, pantografy, anemometre, meracie stoly, laty a pod. Hodnota celej zbierky bola 12 978 Frt.

Zbierky Katedry strojnictva

Pozostávajú z rôznych strojných súčiastok, parného stroja, parného kotla, stroja na stlačený vzduch, rôzne turbíny a pod. Hodnota zbierok 12 905 Frt.

Zbierky Katedry staviteľstva

Rôzne stavebné dielce, kusy a vzorky, stavebné hmoty.

Zbierky Katedry hutníctva železa

Umiestnené v budove Banského súdu. Pozostávajú z rudy potrebnej k výrobe surového železa a príslušenstvo: stavebné materiály, veľké zlievarenské produkty, kovárske výrobky, surová oceľ, formované a tabuľové železá, rozličné valcované výrobky, zlievané železá a množstvo ďalších praktických pomôcok a ukážok.

Botanické zbierky

Pozostávajú z viacerých herbárov: Porutinský herbár, Šimkovičovský herbár duba, herbár Lösckeho, Büchnerovská zbierka hříbov, hříby Uhorska od Linhardta, zbierka rezov drevín od Burkarta, zbierka výrezov domácich drevín, zbierka odtlačkov listov, zbierka semien lesných stromov a krov.

Zbierka ochrany lesa

Zbierka chorôb rastlín v 14 skrinkách, zbierka lesného škodlivého hmyzu v 9 krabiciach, zbierky požerok lesného škodlivého hmyzu, nástroje ochrany proti hmyzu (postrekovače ručné).

Zbierka z pestovania lesov

Stroj na kultiváciu pôdy, sejačka, prostriedky na pletie, sadzače, sejacie strojky, čistička semien, spôsoby uskladnenia semien.

Zoologické zbierky

Kostry zvierat s chrbticami, zbierky motýľov, zbierka mäkkýšov, zbierka polypov, zbierka vtáčích vajec, vypchaté cicavce – 61 kusov, zbierka hniezd s vajcami – 64 druhov, zbierka preparovaných vtákov – 262 kusov, zbierka hmyzu – 4 krabice, hodnota celej zbierky 5 207 Frt.

Zbierka lesného zariadenia

meracie prístroje, nástenné kresby a mapy, reliéfy, ďalekohľady, tlakomer, buzola, kompas.

Zbierky z dendrometrie

Meracie pásy, meracie laty, xylometer (kubíková nádoba), priemerky, výškomery, prírastkomery, uhlomery, kružidlá.

Zbierky z lesnej ťažby a dopravy dreva

Prostriedky a náradie k lesnej ťažbe, meracie prístroje, pomôcky na zblížovanie, modely šmykov, modely pltenia a plavby dreva, model lesnej železnice, modely vodných hrabí.

Zbierky z poľovníctva

strelné zbrane a pomôcky k nim, revolyvery, pištolie, lovecké pasce, vábníčky, zbierky parohov, poľovnícka výstroj.

Zbierky z rybárstva

rybárske pomôcky, nádoby na ryby, udice, rybárske siete, preparáty rýb, rybárska výstroj.

Tieto zbierky slávili úspechy a žali víťazné medaile na svetových výstavách – Viedeň 1873, Belehrad 1879, Budapešť 1885. Profesor Nickel (Szécsi) bol za ich vybudovanie vyznamenaný Rytierskym krížom panovníka, cisára Františka Jozefa.

S menom tohto štiavnického profesora sa stretávame pomerne často, preto nezaškodí aspoň heslovite si priblížiť jeho hlavné životné osudy: Narodil sa 6.10.1841 v Malom Garame (dnes Hronec).

Študoval na nemeckom gymnáziu v Banskej Bystrici, následne pokračoval na Lesníckom odbore Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici. Po skončení

Busta prof. Szécsiho v Botanickom parku v Soproni

Známa Pauerova publikácia

štúdia pracoval ako praktikant v taxačnej službe Riaditeľstva baní a lesov v Banskej Štiavnici. Pokračoval ako lesník na Starých Horách. V roku 1867 začal pôsobiť na Lesníckom odbore Banskej a lesníckej Akadémie v Banskej Štiavnici. V roku 1871 sa stal vedúcim Katedry ťažby a stavieb. Od roku 1888 sa stal riadnym profesorom, v roku 1889 dostal titul lesného radcu, v roku 1893 hlavného lesného radcu. Na lesníckom odbore prednášal množstvo odborných predmetov. Na jeho pamiatku bol študentami pomenovaný v Kysihýbli, prameň Szécsiho. Zúčastnil sa na projektovaní a postavení novej budovy Lesníckeho odboru Akadémie v Banskej Štiavnici (1892), zaslúžil sa o získanie a inštaláciu rozsiahleho zbierkového fondu jej Lesníckeho odboru a o usporiadanie lesníckych výstav, na ktorých boli jeho zbierky vyhodnotené vždy ako najlepšie. Bol popredným a aktívnym členom Predsedníctva Krajinského lesníckeho spolku v Budapešti. Zomrel predčasne 8.10.1895 v Banskej Štiavnici počas svojej profesúry v aktívnej službe, po 28. ročnom pôsobení na Lesníckom odbore. Pochovaný je na Panskom cintoríne v Banskej Štiavnici.

Žiaľ roky, vojny, sťahovanie školy, spôsobili, že tieto Szécsiho zbierky zo svetových výstav sa nezachovali, alebo v lepšom prípade len ich torzo. Autor ich dlhšie hľadal na možných adresách i v maďarskom Soprone, ale napokon prišiel k rezultátu, že malá časť sa nachádza v dnešnom Lesníckom paláci v Banskej Štiavnici, malá časť v zbierkových fondoch Univerzity v Soprone, malá časť v Lesníckom múzeu v Soprone a väčšia časť (najmä zbierky mineralogické a geologické) v expozícii Banského múzea v Banskej Štiavnici.

Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Profesor Lesníckej technickej školy v Banskej Štiavnici Ing. Fridrich Grünwald – 120. výročie narodenia

Narodil sa vo Veľkých Stankovciach pri Trenčíne 13.1.1902, v roľnícko-živnostníckej rodine s vlasteneckou výchovou. Mladý Fridrich mal snahu študovať a otec ho v tomto snažení podporoval. Začal v maďarskom piaristickom gymnáziu v Trenčíne, počas štúdia vznikla Československá republika, maturitu už robil v jazyku slovenskom na Reálnom gymnáziu v Trenčíne, roku 1921. Pokračoval v štúdiu na Vysokej škole zemédskej, Lesníckom odbore v Brne. Ešte ako študent v Brne sa zúčastnil študijnej cesty vo Švajčiarsku, ktorú viedol profesor Opletal. Z cesty napísal podrobnú správu o lesníckej hospodárskej činnosti vo Švajčiarsku. Bližšie analyzuje zariadenovateľskú metódu Gaurnaud-Biolleyovú a jej výsledky v švajčiarskej praxi s osobným kontaktom na jej autora vynikajúceho švajčiarskeho lesníka Biolleya. Po získaní inžinierskeho diplomu v roku 1926 vykonal ešte krátke jednoročné doplňujúce štúdium na francúzskej Ecole Nationale des Eaux et Forêts v Nancy. Počas nej podnikol exkurziu do rôznych lesníckych oblastí Francúzska. Výsledky tejto cesty publikoval v Lesníckej práci v roku 1926. Vojenskú prezenčnú službu vykonal na prelome rokov 1927 a 1928 v Terezíne. Svoju lesnícku prax začína ako technik v lesnícko-zariadenovateľskej a zememeračskej kancelárii Ing. Javorského

v Trenčíne. Vzápätí sa však stáva asistentom Správy Štátnych lesov a majetkov v Smečne pri Prahe, na bývalých majetkoch grófa Clam-Martínica. V roku 1928 sprevádzal oficiálnu štátnu návštevu francúzskych lesníkov v Československu. V roku 1930 sa v Prahe oženil a s manželkou, odbornou učiteľkou, prišli na Slovensko. V roku 1938 sa im narodil

syn. Svoju najdlhšiu lesnícku-prevádzkovú činnosť vykonával počas rokov 1931 až 1950 ako správca lesov mesta Banská Štiavnica. V roku 1933 vykonal skúšku samostatného lesného hospodára. Málo známou skutočnosťou z jeho života je, že bol jedným z iniciátorov a realizátorov výstavby továrne Dinás v Banskej Belej. V roku 1948 začal najprv externe pôsobiť na Štátnej vyššej lesníckej škole v Banskej Štiavnici. Roku 1950 nastúpil do funkcie stredoškolského profesora na premenovanú Strednú lesnícku technickú školu v Banskej Štiavnici. Pedagogickú kvalifikáciu si doplnil v roku 1951 seminárom v Spišskej Novej Vsi. Ako pedagóg vyučoval dendrometriu a hospodársku úpravu lesov. Napísal, alebo v spoluautorstve s kolegami pripravil vydanie učebnicových textov pre študentov z lesníckej dendrometrie, hospodárskej úpravy lesov, zememeračstva, a lesníckej taxácie. Do dôchodku odchádza v školskom roku 1969-70. Ako dôchodca ešte externe vyučoval na Strednom odbornom učilišti lesníckom v Banskej Štiavnici až do roku 1975. Spolupracoval s Lesníckym, drevárskym a poľovníckym múzeom vo Svätom Antone ako prekladateľ odborných diel z jazyka maďarského. Svoje spomienky napísal vo svojich 76. rokoch (v roku 1978). Zomrel 5. júna 1993 ako 91. ročný v Prahe.

Významný geológ spojený s Banskou Štiavnicou Akademik Jozef Szabó – 200. výročie narodenia

Narodil sa 14.3.1822 v Kalocsi v úradníckej rodine. Absolvoval piaristické gymnázium v Kalocsi, študoval filozofiu (1838), právo na univerzite v Budapešti (1841) a na Banskej a lesníckej akadémii v Banskej Štiavnici (1846).

Roku 1851 PhDr., 1862 univerzitný profesor, 1867 akademik MAV.

Špičkový mineralóg a geológ, univerzitný profesor, akademik, úzko spolupracujúci s erárnym lesným hospodárstvom.

Začínal v roku 1841 ako právny praktikant na Hlavnom komorsko-grófskom úrade v Banskej Štiavnici, 1846-1847 praktikant v Žarnovici, 1847 v rudnom výskume v Baia Sprie v Sedmohradsku, 1848 koncipista baníckeho a hutníckeho odboru na Ministerstve financií, 1851-1855 prednášal mineralógiu na univerzite v Budapešti, 1862- 1894 profesor mineralógie a chémie na univerzite, 1883-1884 rektor budapeštianskej univerzity.

Patrí k zakladateľom mikroskopického štúdia minerálov a hornín. Príčinil sa o rozvoj petrografického výskumu a geologického

mapovania v banskoštiavnickom rudnom revíri a o odborný opis viacerých novoobjavených minerálov na Slovensku. Výsledkom

jeho práce v banskoštiavnickej oblasti, kde úzko spolupracoval v L. Čechom a A. Geselom sú geologické mapy, profily a najmä monografické spracovanie geologických pomero v banskoštiavnickej vulkanickej oblasti na základe vlastného systematického výskumu v období 1877-1890.

V roku 1850 zakladajúci člen, 1855 tajomník Uhorskej prírodovedeckej spoločnosti. V rokoch 1870-1883 podpredseda, 1883-1895 predseda Uhorskej geologickej spoločnosti.

Rytier Radu Františka Jozefa, nositeľ kríža talianskeho Radu svätého Mórica a Lazara. V roku 1890 povýšený do šľachtického stavu s prímenom Szentmiklósi.

V Štiavnických vrchoch pri Hliníku nad Hronom, pri vstupe do doliny je na ľavej strane skalné bralo, ktoré bolo po ňom pomenované ako Szabó szikla, dnes Szaboóva skala – prírodná rezervácia a je na ňom inštalovaná pamätná tabuľa na jeho pamiatku. Zomrel 11.4.1894 v Budapešti.

Ing. Viliam Stockmann, CSC.

Valné zhromaždenie EUSTAFOR-u v Smoleniciach

Dňa 09. 03. 2022 sa hybridnou formou (v Bruseli aj online) konalo ďalšie výročné valné zhromaždenie Európskej asociácie štátnych lesov (EUSTAFOR). Ide o organizáciu, ktorá združuje štátne lesné podniky, resp. ďalšie organizácie spravujúce lesy vo vlastníctve štátu v európskych krajinách a ktorá má v súčasnosti celkovo 36 členov z 25 európskych krajín, pričom v prípade 11 členov ide o tzv. pridružených členov bez hlasovacích práv. Štátny podnik LESY SR sú riadnym členom EUSTAFOR-u so všetkými právami.

Činnosť EUSTAFOR-u je orientovaná na prezentáciu a podporu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov v podmienkach európskych štátnych lesových organizácií s dôrazom na momentálne mimoriadne aktuálne problémy zmierňovania negatívnych dopadov klimatických zmien, podpory biodiverzity či presadzovania princípov bioekonomiky. Orgány EUSTAFOR-u pôsobia priamo v centre Európskej únie v Bruseli, kde spolu s ďalšími záujmovými organizáciami lesov a drevárskych komplexov spoločne zdieľajú unikátnu platformu tzv. European Forestry House.

Okrem aktualizácie štatútu a súvisiacich vnútorných organizačných predpisov bolo hlavným bodom prebiehajúceho valného zhromaždenia aj schválenie návrhu stratégie EUSTAFOR-u na roky 2022 – 2026. Schválená nová stratégia nadväzuje na predchádzajúce strategické dokumenty a reflektuje aj obsah aktuálnych relevantných politických dokumentov v oblasti lesného hospodárstva na európskej úrovni. Strategické zábery EUSTAFOR-u budú na najbližších päť rokov orientované na nasledovné oblasti:

- dopady klimatických zmien na obhospodarovanie európskych štátnych lesov a súvisiace adaptačné opatrenia,
- trvalo udržateľná cirkulárna bioekonomika,
- multifunkčné lesné hospodárstvo ako základný model zabezpečenia ekonomických, spoločenských i environmentálnych prínosov lesov,
- podpora biodiverzity a s ňou súvisiaci správa chránených území.

Implementácia opatrení v uvádzaných strategických oblastiach bude presadzovaná prostredníctvom takých nástrojov, ako sú

vzájomné zdieľanie znalostí, otvorená komunikácia a budovanie podporných partnerstiev. Diskusia o uplatnení týchto nástrojov bude aj predmetom nasledujúcej konferencie európskych štátnych lesov, ktorá sa bude konať v júni tohto roku v Estónsku.

Na zasadnutie valného zhromaždenia EUSTAFOR-u nadväzoval aj webinár, ktorého nosnou témou bolo prírode blízke obhospodarovanie európskych lesov. Hlavným cieľom tohto podujatia bolo objasniť, čo možno chápať pod pojmom „prírode blízke“ hospodárenie v lesoch a ako v tomto kontexte vnímať aktívnu, resp. pasívnu ochranu európskych lesov. Na podujatí sa zišli odborníci v danej oblasti z viacerých európskych regiónov spolu s viac ako 200 účastníkmi. Títo konštatovali, že trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov v Európe ponúka veľkú rozmanitosť lesových prístupov, ktoré napodobňujú prírodné procesy a ktoré dokážu zabezpečiť rovnováhu medzi environmentálnymi, sociálnymi a ekonomickými záujmami obhospodovateľov lesov i celej spoločnosti. Webinár tak poslužil ako odrazový mostík v ďalšej diskusii o lesníctve „blízkom prírode“.

Ing. et Ing. Ján Lichý, Ph.D.

Metodická príručka pre vedúcich krúžkov mladých priateľov prírody a poľovníctva

Predstavujeme Vám prvé vydanie príručky, ktorej autormi je Jozef Hlásnik, Martina Hustinová a ďalší. Publikácia vznikla v roku 2021 a vydal ju slovenský poľovnícky zväz v Bratislave ako „poďakovanie všetkým vedúcim krúžkov a ich pomocníkov za dlhoročnú

a cielavedomú prácu pri výchove a správnom vedení detí a mládeže v duchu ochrany prírody a zveľaďovania slovenského poľovníctva.“

„Práca s deťmi je náročná na čas i spôsob a nie vždy prináša očakávané výsledky...“

Týmito slovami začína 51-stranová publikácia rozdelená do šiestich kapitol s podkapitolami, prílohami a priestorom určeným na poznámky. Dôležitou súčasťou je harmonogram celého roka, ktorý je potrebné dodržiavať, aby sa mladí prírodovedci dostali až do finále.

Všetky kapitoly sú starostlivo popísané doplnené odkazmi na všetky potrebné a overené zdroje informácií, obsahujú napríklad zoznamy živočíchov, základy strelectva a iné..

Ale viac už v samotnej príručke, ktorú si v prípade záujmu môžete objednať priamo od slovenského poľovníckeho zväzu.

-as-

ČISTÝ REVÍR = ČISTÁ PRÍRODA
Zapojiť sa môžu poľovníci a všetci milovníci prírody

IV. ROČNÍK
OD 1.2.2022 DO 31.12.2022

SLOVENSKÁ POLOVNICKÁ KOMORA
(Komisia pre poľovníctvo a životné prostredie)
a TELEVÍZNA RELÁCIA HALALI (RTVS)
vyhlasujú už po štvrtýkrát projekt ČISTÝ REVÍR = ČISTÁ PRÍRODA

WWW.POLOVNICKAKOMORA.SK

V rokoch 2019, 2020 a 2021 sme vyzbierali viac ako 580 ton odpadu.

Poľovníci vyzbierali v roku 2021 viac ako 214 ton odpadu z prírody

Komisia pre poľovníctvo a životné prostredie Slovenskej poľovníckej komory v spolupráci s redakciou TV Halali vyhlásili v minulom roku už III. ročník projektu

Čistý revír = čistá príroda, ktorej cieľom bolo zaktivizovať a vyzvať užívateľov poľovných revírov, aby ukázali verejnosti koľko pozitívnej a obdivuhodnej práce vykonávajú vo svojich revíroch pre pomoc životnému prostrediu, ale zároveň aj pre ľudí a lesnú zver. SPK poskytuje každej organizácii, ktorá o to požiada symbolický príspevok na vrecia, separáciu alebo odvoz odpadu vo výške 50,- € z Fondu rozvoja a zveľčovania poľovníctva.

Už dva ročníky sa trápieme so zákazom organizácie hromadných podujatí, ktorý hlavne na jar či v zime, kedy sa odpad zbiera najjed-

noduchšie, obmedzuje účasť na podobných podujatiach, ktorých bývajú pevnou súčasťou napr. základné a materské školy, dobrovoľne hasičské zbory, či dobrovoľníci z obcí. Aj napriek tomu bol pre nás výsledok ohromujúci. Do výzvy sa zapojilo až 66 užívateľov poľovných revírov, ktorým sa podľa zaslaných informácií podarilo vyzbierať viac ako 214 ton odpadu. Najaktívnejšími poľovníkmi boli užívatelia revírov z okresu Malacky, Ružomberok, Trenčín, Lučenec, Považská Bystrica a ďalších. V prepočte sa akcie zúčastnilo aj viac ako 1200 poľovníkov, ich rodinných príslušníkov a niekoľko stoviek dobrovoľníkov.

Naša výzva mala viacero cieľov. Jedným z nich bolo prispieť k ochrane životného prostredia a poukázať na našu pravidelnú činnosť a tiež na to, že si laická verejnosť nemôže vytvárať názor a bagatelizovať poľovníkov na základe jedného, či viacerých zlých príkladov,

ktoré sa objavia v médiách. Pre laika slovo poľovník znamená lovec. Správny poľovník ale vie, kedy vymeniť pušku za igelitové vrece a rukavice a svojou troškou pomôcť prírode. Lebo taký prírodu nenaruša, ale je jej súčasťou. Preto bolo hlavným cieľom tejto výzvy ukázať verejnosti, že lov je pre nás na mieste poslednom, no mať zdravý zver v čistej prírode prioritou.

SPK a redakcia TV Halali je hrdá, že za prvé tri roky, sa nám poľovníkom podarilo prírodu odbremeniť od viac ako 550 ton odpadu. Týmto ďakujeme všetkým účastníkom a zapojeným poľovníkom i dobrovoľníkom do našej výzvy. IV. ročník tohto projektu sme vyhlásili opäť od 1.2.2022. Zoznam všetkých tých, ktorí sa di výzvy zapojili v roku 2021 patrí poďakovanie a menovite ich nájdete na www.poloavnickakomora.sk.

(Zdroj: www.poloavnickakomora.sk)

MAREC 2022

Životné jubileá

50 rokov

Ing. Jozef Habara, riaditeľ OZ – OZ Podunajsko
Ing. Milan Krajčí, referent pre pestovanie – OZ Tatry
Blažej Balint, vedúci LO, LS Slanec – OZ Východ
Ing. Valéria Čarná, referent pre pestovanie – OZ Šariš
Ing. Margaréta Horniaková, vedúci účtovníka – GR Banská Bystrica
Ing. Adriana Ondříková, manažér verejných obstarávaní – GR Banská Bystrica

60 rokov

Ing. Štefan Nyulassy, vedúci LS, LS Tribeč – OZ Tribeč
Ing. František Hudák, referent pre ochranu lesa, referent ochrany prírody a krajiny – OZ Považie
Zdenko Citterberg, referent pre ochranu lesa – OZ Horehronie
Ing. Olga Kekeniaková, technik, LS Klenovec – OZ Gemer
Katarína Osvaldová, mzdový účtovníka – OZ Východ
Ondrej Marciš, vedúci LO, LS Krásnohorské Podhradie – OZ Východ

Pracovné jubileá

25 rokov

PaedDr. Marcel Cirbus, technik, LS Jasov – OZ Východ

30 rokov

Ing. Vladimír Hlinka, vedúci obchodného úseku – OZ Gemer
Ing. Andrej Bilec, technik, LS Udavské – OZ Vihorlat

40 rokov

Rudolf Vitkovský, manipulant, ES Haniska – OZ Východ

Predčasný starobný dôchodok

Ing. Norbert Galčík, finančník – OZ Karpaty
Jozef Fabian, vedúci LO, LS Pohorelá – OZ Horehronie

Ing. Martina Velká

Zem vo farbách zeme

Národný geopark Zhangye sa nachádza v Číne a rozkladá sa na ploche 322 štvorcových kilometrov. Za národný geopark bola táto lokalita vyhlásená 23. apríla 2012 odkedy je aj oficiálne prezentovaná ako «Zhangye National Geopark». Toto územie sa preslávilo farebnými skalnatými útvarmi. Práve čínske médiá ho vo svojich prieskumoch označili ako jeden z najkrajších krajinných útvarov v Číne. Táto lokalita bola v roku 2009 vyhlásená za svetové dedičstvo UNESCO.

Turistov z celého sveta lákajú farebné skalné útvary, ktoré sú na

niektorých miestach úplne hladké, na iných až príliš ostré na to, aby sa po nich dalo bez poranení prejsť. Táto lokalita vznikla po ukončení aktívnej ťažby pieskovca a iných minerálov, ktoré sa tu ukládali v priebehu 24 miliónov rokov. Výsledný efekt je pôsobený presunom tých istých tektonických platní, ktoré sú zodpovedné za vytvorenie častí Himalájí. Vietor, dážď a čas potom vytvorili mimoriadne tvary vrátane veží, stĺpov a roklín s rôznymi farbami, vzormi a veľkosťami.

-as-

Drevo prosiace o dotyk

V tomto čísle si predstavíme umelca, ktorého špecialitou je zákazková drevorezba v tradičnom európskom štýle. Jeho jedinečné ručné rezbárske práce sú krásnym doplnkom súkromných rezidencií, kostolov, škôl, inštitúcií a akýchkoľvek miest, ktoré potrebujú originálne umenie. Okrem vyrezávaných sôch vytvára Fred Zavadil aj jedinečné ornamentálne, dekoratívne a architektonické rezbárske práce a často vyrezáva repliky chýbajúcich alebo poškodených drevených častí starožitného nábytku. Pri svojej tvorbe nepoužíva elektrické náradie, všetky jeho rezbárske práce sú vytvorené ručne dlátami a dlabami. Ak hľadáte originálnu zákazkovú rezbu, Fred je tá správna osoba.

„Vždy začínam náčrtom, ktorým do svojich postáv zahŕňam pohyb a asymetriu. Následne vytvorím do hliny hrubý obrys toho, čo by v konečnom dôsledku mohlo byť označované ako socha. Samozrejme predchádza tomu samotná proporcionalizácia a zarovnanie

detailov. Tým venujem naozaj maximálnu pozornosť. Elegantný detail látky a vlasov je často označovaný ako môj podpis. Neprestanem pracovať, kým nie som spokojný,” prezrádza Fred a nezabúda upozorniť na to, že: „Moje rezbárske práce spájajú citlivosť a jemnosť s realizmom výrazu a pohybu. Zdá sa, že ženské vlasy a zahalená látka sa vznášajú v nepociťovanom vánku a takmer prosia o dotyk. A vtedy som naozaj spokojný.“

-as-

